

ZAUR QƏRİBOĞLU

**SƏNİ YARADANI
SEVİRƏM...**

(Cizgilər)

“Səni yaradanı sevirəm...” kitabı müasir Azərbaycan ədəbiyyatının maraqlı imzalarından biri olan yazar Zaur Qəriboğlunun “Lal məhəbbət”, “Kamilliyə doğru ikinci addım”, “Aldadılmış ər” kitablarından sonra oxucuları ilə növbəti görüşüdür. Bu kitabda siz onun “Cizgilər” silsiləsindən olan mənsur şeirlərini, esse və fəlsəfi illüstrasiyalarını, bundan başqa, “Zirzəmi” pyesini də oxuya biləcəksiniz. Kitabda, həmçinin yazarın “Fikir cizgiləri” adlı maraqlı, düşündürücü aforizimlərlə də tanış ola biləcəksiniz.

Ümumilikdə kitabda cəmiyyətimizin yaşadığı vəziyyət, insanın özünə qayıtması haqqında müəllifin bədii-fəlsəfi cizgilərini əsas götürsək, “Səni yaradanı sevirəm...” kitabını bədii-fəlsəfi düşüncələr kitabı adlandırmaq olar.

Az 2

Zaur Qəribəğlu
Səni Yaradanı sevirəm... (Cizgilər)

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2011
116 səhifə. 300 tiraj

Redaktor və ön söz müəllifi:
Oktay HACIMUSALI

Məsləhətçi:
Mahitəvan Əsədbəyli
Yeganə Kərimzadə

Korrektor:
Vəfa Məlikzadə

ISBN 978-9952-26-210-0

© Z.Qəribəğlu, 2011
E-mail: gariboglu@yahoo.com

© Qanun Nəşriyyatı, 2011
Bakı, Az 1102, Tbilisi pros., II Alatava 9.
Tel.: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212 42 37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az

Zaur Qəriboğlunun cizgiləri

Başlayaq?! Deməli, belə... Getdik...

Əziz və hörmətli oxucu! Çox şablon oldu mənə! Lap Sovet dövrünün annotasiyalarını xatırlatdı. Dalınca da "Bu şair-publisist Zaur Qəriboğlunun sizinlə növbəti görüşüdür. " – cümləsini yazsam, yəqin ki, bu cümlələrdən sonra bir oxucu deyilən bəndə növbəti səhifəni çevirib Zaur Qəriboğlunun nə yazdığını qətiyyənlə oxumaz. Nəyinə lazımdı, axı? İlk cümlə çox vacibdir. Deyim, niyə? Çünki, sən oxucuya həmin yazarı təqdim edirsən! İlk cümlədən bax belə, "Əziz və hörmətli oxucu!" müraciəti ilə sən Zaur Qəriboğlunun sifətini korlamağa

nə haqqın var? Ondansa, normal bir cümlə qur, köhnə kişilər demişkən girizgah elə də...

Yaxşı, mən hörmətli oxucu, sənə səslənib – zad eləmirəm. Səslənmirəm də, atam, səslənmirəm. Onun yerinə imkan və şərait yarat dilimin döndüyü ölçüdə Zaur Qəriboğlunun cizgilərindən danışım.

Deməli, Zaur Qəriboğlu ilə bineyi-qədimdən hələ o, Zaur Məlikzadə olan zamanlardan tanışam. Hələ lap desəniz, Zaurun məndə çap olunmamış bir müsahibəsi də var. Nələrdən danışmışıq, nələrdən danışmamışıq, o, məsələnin əlahi tərəfidi, amma Zaur Zaur Məlikzadə olarkən də, Zaur Qəriboğlu mərhələsində də bir məqamı qoruyub saxlaya bilib: o da özü olmağı. Arada onunla danışanda – onda hələ yeni-yeni tanış idik – öz-özümə deyirdim: “İlahi, bu uşaq nə istəyir? Bunun fikri-zikri ancaq özünü qəbul etdirməkdədir ki?!” Amma zaman keçdi, baxıb gördüm, yox, Zaur çoxlarından, ələlxüsus da bu ədəbi mühitdə özünü sosial şəbəkə statuslarına qurban verənlərdən fərqlənir. Onu daha da tanıdıqca, bir az da yaxınlaşdıqca dedim: “hə, bu uşaq ədəbiyyatın

dolanbac yollarında çörək tapacaq.” Arada bunu özünə də deyirdim və Zaur müəllim(©) bundan inci yirdi. Onun ən çox incidiyi ikinci zad da həmin bu “müəllim” sözü idi ki, indi yavaş-yavaş öyrəşir.

Günlərin bir günü qəzetdə oturub yazı yazmaqla və münasibət öyrənməklə məşğul idim ki, Zaur Məlikzadədən zəng gəldi. Bir “xoş-beş”dən sonra dostum qayıdasan ki, təxəllüsümü dəyişdirmək istəyirəm.

Xeylək söz-söhbət, çək-çevir.... Hal-qəziyyə belə oldu ki, sayğıdəyər oxucu, Zaur Məlikzadə oldu Zaur Qəribəoğlu. Çevrilmə qarşaşını əməlli başlı qabağa apardı. Və o, bir-birinin ardınca çox maraqlı yazılar qələmə aldı. Adlarını da qoydu “cizgilər”... Düzü, bu “cizgilər” çoxlarından fərqli olaraq məndə ilk başda qıcıq yaradırdı. Hər dəfə Zaur Qəribəoğlu məndən çıxan növbəti **Cizgi** haqqında fikir bildirməyimi istəyəndə baxırdım, baxırdım və yenə də... Baxırdım...

Sən demə, özümü bu günlər üçün saxlayırammış. Bəlkə də çoxları kimi çıxan hər yazı, üzr istəyirəm, Cizgi haqqında fikir yürütsəy-

dim, bu gün heç nə alınmazdı. Çünki insan uzun müddət bir yazının havasına girib onu(n) içində yaşa(t)mırsa o zaman o yazını başa düşməmiş, sadəcə üzdən oxuyub keçmişdir.

Eyni zamanda bu yazar üçün də keçərlidir. Yəni, yazar əgər yazdığını uzun müddət içində gəzdirmirsə, onu beynində bişirmirsə nə qədər iddia edirsə etsin ki, o, dahiyənə nəsə qələmə alıb olmayacaq. Sadəcə həmin yazar özünü aldadacaq.

Zaur Qəriboğlu özünü aldatmır. Zaur Qəriboğlu sən demə hər dəfə indi qarşında olan və az sonra oxumağa başlayacağın cizgiləri yazdıqca nə müddətdir qanında, canında gəzdirdiyi qadadan, bələdan xilas olurmuş.

“Yaşım dünyadan cavandı, onun yanında bəlkə də uşaq, lap çağadı... Fəqət, ruhum qoca, dünya mənə cavan gəlir...” – cümlələri elə-belə necə gəldi yazılmış, bu gün ədəbiyyatımızı bü-rüyən “əndrəbadi yazım ki, mənə dahi desinlər” – cəfəngiyatının bariz təmsilçisi cümlələr deyil. Bu cümlələri oxuduqca hiss edirsən ki, müəllif narahatlığın pik nöqtəsindədir.

Narahat edir onu cəmiyyətdə baş verənlər!
Narahat edir onu sözün siqləti! Narahat edir
Vətənin başına gələnlər! Dolayısı ilə də gətirilənlər!

Boşuna deyil ki, Zaur Qəriboğlu "Gedək göyə!" cizgisində Allahdan möhlət istəyir. İnsan yaşamaq üçün özünə bəhanələr uydurur adətən və görülmək işlərinin hələ qabaqda olduğunu deyərək Allahdan möhlət istəyir. Yazıdakı qəhrəman isə Əzrayıldan belə bir xahiş edir:

Dayan, dayan, yığışım qardaş, heç olmasa, ruhumu yığım bir yerə... Yox, yox qardaşım, belə getmək olmaz...

Bütöv verilən ruhu, Yaradana yarımçıq qaytarmaq olmaz! Ruhum param-parçadır. Toplamağa, gücüm taqətim yox daha...

Ruhumun yarısı o tayda, yarısı bu tayda... Bilmirəm ruhum harda – yerdəmidir, göydəmidir?!

Bəlkə, gedib Allahdan möhlət alasan?! Bir insanın ruhunu bir bədənə yığıb, sonra bu dünyadan köçürəsən... Əmanətdi bu ruh mənə, əmanəti aparırsan sən...

*Gəl, ilk öncə, ruhumu yığaq bir yerə, sonra
çıxıb gedək göyə...*

Ruhu bir araya toplamaq və sonra getmək göyə... Yaman çox yazılır ölümdən... Zaur Qəriboğlu də ölümdən yazır. Dəbə uymaq xətrinə yazmaq saymazdım mən bunu. Çünki, özünü-dərkin bünövrəsində ölmədən ölmək fəlsəfi yadır. Ona görə də Zaur Qəriboğlun **Cizgiləri** bədii mətndən daha çox siyasi-fəlsəfi mətndir. O qədər yüklənmə var ki, həmin **Cizgilərdə**. Həqiqətən adam bəzən nəyə əsaslanaraq bu yazıları oxuyacağını özü üçün dəqiqləşdirə bilmir.

Amma, öz aramızdır, oxuduqca Cizgilərə köklənirsən və bir anda bir şeyin fərqi varırsan: bu yazı nümunələrini bu günkü janrların heç birinə aid etmək əslində doğru deyil.

Susuram...

Üzünə, gözlərinə, qamətinə diqqətlə baxıram...

Baxır, xəyallara dalır, xəyallarında yaşayırım...

Səsini eşitmirəm.

*Zərif gülüşündən dodaqlarının tərpanişinə
baxıram.*

Yenə də susuram...

Niyə susuram axı mən?!

Tez-tez mesaj lövhələrində:

*– Salam, səni Yaradanı sevirəm mən – ya-
zıram...*

*Sənsə, sadəcə, gülümsəmək işarəsiylə, ca-
vabını bildirirsən.*

Bəlkə də zənn edirsən ki, aşıqinəm?!

*Yəqin düşünürsən, dərdindən dəli divanə
olmuşam?!*

*Sənə baxıram deyə, fərəhlənir, qürrələnir-
sən...*

*Bəlkə rəfiqələrinə də: – Dərdimdən dəli
olub, – deyirsən.*

Yanılırsan əzizim, yanılırsan...

Mən sənə yox, əsərin gözlərinə,

Tez-tez gülümsəyən dodaqlarına,

Al yanaqlarına baxıram...

Orada bu əsəri Yaradanı axıtarıram...

Bu yazını bizim tənqidçilərə verin,
ələlxüsus bir boğaz çəkin ki, ön söz yazmalı-

san, vəssalam geninə-boluna tərifləyib burda neosufi dərinliklərini axtarsınlar. Baş vursunlar ürfan dünyasının, mistikanın dərin-dərin dəryalarına. Amma bu qəflət keşisləri bir şeyi anlamazlar: fazla sözə nə hacət? Bir də İmam Rəbbani nə deyirdi: **BU MƏQAM HAL İLƏ YAŞANIR, QƏAL İLƏ DEYİL!**

Mən bu kitabı oxuduqca bir şeyin fərqi vardı: Zaur Qəriboğlu həm də özünü dramaturgiya sahəsində sınayırmış. Bu kitabda yer alan "Zirzəmi" pyesi sözün əsl mənasında insanı düşünməyə vadar edir. Əgər qardaşımız onu bacarıbsa nə mutlu ona!

Nə isə, Zaur Qəriboğlunun potensial oxucusu, çalış bu kitabdan zövq alasan! O da Qəribdi, əziyyət çəkib!.. Oxu və zövq al ki, o da çəkdiyi əziyyəti sənə halal eləsin!

Zaur Qəriboğlunun Cizgilərinin dublajını səsləndirdi:

Oktay Hacımusalı
10 iyul 2011, Siyazan

CİZGİLƏR...

*Əlim saçın telində,
Tumar çəkirəm sənə.
Gözlərim gözlərinə,
Yol çəkirəm qəlbinə...*

MƏN NƏ ADAM, NƏ İNSANAM

Mən nə adam, nə insanam... Tez-tez sual verir dost-tanışım: – Bəs, sən nədən?!

Mən adamlar, insanlar içində gəzən bir ruham.

Qaçırılan Qarabağ adlı bir gəlinin fəryad səsi, onun şəhid ərinin yaralanmış qəlbiyəm mən.

Həmin şəhid ərin anasının gözlərindən axan yaş, dilindəki ağıyam mən.

Mən nə adam, nə insanam... Mən yolam... Dilsiz, ağızsız, dərqli yol...

Qoca şəhərdə üzərində düşməni də dost tək gəzən yol...

Göydələnlər şəhərində gizlənən Qız Qalası'nın qədim divarlarında ağlayan göz yaşıyam. Mavi Xəzərin hirslənəndə dalğası, sakit vaxtı həzin səsiyəm mən.

Mən nə adam, nə insanam... Mən küləyəm, dəli külək...

Yoldan ötən gözəl qızın uzun qara saçlarını dağıdıb, içində dəli ehtiras oyadan külək... Mən nə adam, nə insanam...

Mən payızın yağış oğlu, mən payızın kö-tük ağac atasının əzabla xışıldayan, lakin səsi-nə səs verilməyən, sarı yarpaq qızının fəryad səsiyəm.

Mən nə adam, nə insanam...

Hər qış yolların günahını donduran qaram... bəyaz qar, qırmızı qar...

Mən nə adam, nə insanam... Səhərləri doğan Günəş, gecələri işıqlandıran Ayam mən.

Min-min ulduz içində yetim qalan dan ulduzuyam...

Mən nə adam, nə insanam... Mən daşam.
Vətənimdə yadlaşan, vətən daşı, qaya daşı,
çınqıl daşı...

Birinə sinə, o birinə isə baş daşıyam. Üzə-
rində erməni bayrağını saxlayan Şuşanın qala
daşlarının göz yaşiyam.

Mən nə adam, nə insanam...

Doğma vətənimdə insanların ögey baxdığı,
ordan-ora, burdan-bura daş atıb, qovduğu,
daha sonra barmaqlıqlar arasında həbs etdiyi
Bozqurdam...

Boğazına zəncir salınan köpəyəm. Qorxur
məndən cavan da, qoca da...

Nədi, nədi buraxanda üzü Qarabağa sarı
qaçan köpək qurduyam...

27 Noyabr, 2010

Bakı şəhəri

MƏN DAHIYƏM

Mən dahiyəm!.. İşsizi olmayan məmləkətin
işsizlərinin dahisiyəm!

İşim yox işləməyə, dişim yox dişləməyə,
mən varlılar məmləkətinin kasıblar dahisiyəm!
Mən dahiyəm!

Məmurunun cibindən neft qoxusu gələn,
vətəndaşı neftə möhtac ölkədə neftsizlərin da-
hisiyəm!

Mən dahiyəm! İstedadlı yazarlar içində is-
tedadsızların, qələmlilər içrə qələmsizlərin da-
hisiyəm!..

Çöllər mənim tək məkanım. Mən çöllərin
dahisiyəm!

Yerim yox oturmağa, evim yox yaşamağa,
yurdum yox ölməyə, mən yurdsuzlar dahisi-
yəm!

Bir gün qəfil ölsəm, cəsədimi dəfn etməyib,
çöplüyə atın siz... Mən çöplükdə bir parça çö-
rək axtaran dilənçilər dahisiyəm!

Mən dahiyəm! Kim deyər ki, sən dahi de-
yilsən?!

28 Noyabr, 2010

Bakı şəhəri

QATİL

Qatil! Bu adı qazananlar çoxdur: dost qatili, ata-ana, qardaş-bacı qatili...

Bunlar hamısı məhkəmə qarşısına çıxan qatillərdir.

Fəqət, yeganə qatil var ki, onu hakim cəzalandırmaz. Bu da sənsən!.. Sən, ruh qatili...

Sən ruhumun qatilsən! Sən sevgimin qatilsən! Sən duyğularımın, xəyallarımın qatilsən.

Sən qatilsən! Sən ilk görüşdə həyəcədən titrəyən əllərin, gözlərinə utanıb baxa bilməyən gözlərin qatilsən!

Sən qatilsən, dəniz kənarındakı görüşümüzdə daş atıb, hürkütdüyün qağayaların qatilsən! Sən qatilsən...

Üzərində sevərək gəzdiyimiz, evinizə gədən yolun qatilisən! Qorxma, nədən qorxursan?!

Bu sadəcə mənim səsim, bu sadəcə mənim səndən şikayətimdir. Baxan yoxdu amma bu şikayətə...

Keçmişimin qatilisən sən!.. Keçmişimin qatili!..

28 Noyabr, 2010

Bakı şəhəri

PAPAĞIMI OĞURLAYIBLAR

Qeyrət... Artıq cılızlaşıb bu ad! Kişiyə yox,
bir dəvəyə yaraşır bu ad!

Qeyrət... Əvvəllər papaqla ölçülərdi, indi
pulla, varla, qarınla ölçülür.

Qeyrət... Yaraşmır bu ad daş atan fəhləyə...

Uyğunlaşdırılıb vəzifədə oturan, sənin,
mənim sərvətimi talayan yekəqarın məmura.
Mən də qeyrətsizəm. Fəqət, var-dövlətim ol-
madığına görə yox, yurdsuz olduğuma, ana-
bacımın ermənidən doğduğu, pusqudan mənə
baxıb, bic-bic gülərək: – Dayımdır, – deyən, qa-
rışıqqanlı o oğlana görə qeyrətsizəm!

Qeyrətsizəm, Qarabağ, Təbriz, Zəngəzur
adlı anamı, gəlinimi, qızımı əllərə verdim
üçün qeyrətsizəm. Gec də olsa, qeyrətimi qay-
tarmaq istəyirəm.

Əl atıram başıma, papağım yox başımda,
oğurlayıb aparıblar. Qarabağda, Təbrizdə,
Zəngəzurda əsir saxlayıblar.

Buraxın məni “sülh, sülh” deyə hayqıran
kəslər; gedim əsirimin dalınca, bədi dözdüm
“sülhünüzə”. Buraxın gedim, papağımın dalın-
ca...

07 Dekabr, 2010

Bakı şəhəri

ULAYIRAM BOZ QURD KİMİ

Hər sərhədi ötüb o taya keçəndə ürəyim dolub gözlərim yaşarır... Didir, parçalayır içimi bu yaş damcıları... Gözlərimdən süzülən bu yaş, mənim yox, Ərdəbildə uyuyan babalarımın naləsidir. Şah İsmayıl torpağını isladan yağışdı bu, göz yaşı deyil.

Addım-addım gəzirəm mən güneyi. Duyuram soydaşlarımın gözlərindəki gileyi. Gü-lən nəm gözlərdən suallar yağır üstümə:

– Axı, niyə ayrıyıq biz?!

Heydər baba zirvəsindən boylanan Şəhri-yar ruhu salamlayır, qınayır məni:

– Sən necə övladsan, sən necə vətəndaşsan ki, vətən daşının parçalanmış, yaralanmış tərəfin unudub, yaddan çıxarıbsan?!

Cavab verirəm:

– Baba Şəhriyar, ulu Şəhriyar! Bu mənim yox, tarixin günahıdır. Bir milləti, bir torpağı ikiye bölüblər. Səttarxanla, Bağırxanla millətin mübarizə ruhunu öldürüblər.

Hayqırıram, ulayıram boz qurd kimi: – Ulu türk ayağa qalx! Bədi, diz çökdün, bədi yenildin. Ya qabarlanmış dizlərini kəs tulla, məhv ol, silin bu dünyanın xəritəsindən. Ya da ayağa dur, sanc üçrəngli bayrağı Təbrizdən, Qarabağdan!..

07 Dekabr, 2010

Bakı şəhəri

QƏRİBLƏR AİLƏSİ

*Qəriblik acısını çəkmiş və çəkən – mənim
kimi qəriboğullarına ithaf edirəm!*

Yenicə evləndim. Dərhal da məni səndən alıb, apardılar qəribliklərə...

O zaman ilk günlər sənin üçün yox, evimiz üçün darıxırdım.

Sonradan üç rəngli bayrağının səfirlik qarşısında dalğalandığını görüb gözlərim dolanda, əslində sənin üçün darıxdığımı anladım. Anladım ki, səndə olan kiçik komamızda özümü saraylarda zənn edirdim.

Fəqət qəriblikdə iki mərtəbəli, bağ-bağatlı evimizdə özümü uçulub dağılmış komada hiss edirəm.

Havası da məni boğur, nəfəs ala bilmirəm.
Gecələr saatlarla eyvanda dayanıb, üzümü sənə doğru tuturam. Bəlkə, bir udumluq havanı uda bilərəm deyə...

Qəriblik, dərdlilər dərdi qəriblik... Mənə də qonaq... bəlkə də qonaq yox, əbədi arzuolunmaz sakin kimi gəldi dərd. Girdi qəlbimə.

Onda qədrini bildim, anamın həsrətdən çatlayan məzar daşının, atamın saçlarıma sığal çəkən qırıqlı əllərinin, qardaşımın acıqlı, bacımın gülən gözlərinin.

Onda duydum sənə nə qədər əziz və doğma olduğunu Vətən!.. Qəriblikdə anladım sənə olan sevgimi.

Bu sevgi doğmalarına olan sevgidən də uca, tükənməz idi. Çünki əsl doğmam sən idin, Vətən!..

Beləcə, qəriblikdə övladımız dünyaya gəldi. Oğlumuz olmuşdu.

Övladı olan sevinib, şadlansa da, mən bələm ağlayanda qızaran, pörtən üzünə üzümü dayayaraq, ağlayırdım onunla hər gecə. Mə-

sum gözlərinin dərinliklərindən qəribliyin acısını, sənin həsrətini duyurdum, Vətən...

Bu üzdən də səndən ayrı dünyaya gələn körpənin adını Qərib qoydum.

Qəriblə birgə hamımızın, mənim də, onun da – yoldaşımı deyirəm, hamımızın adı Qərib oldu. Vətən həsrətli qəriblər ailəsi...Vətən!

22 Dekabr, 2010

Bakı şəhəri

HAMİLƏYƏM...

İllərdir hamiləyəm, doğammıram balamı.
Doğammıram ki, mən də rahat yaşayıb, rahat
öləm bu dünyada...

O, mən doğulandan dolub içimə. İçimdən
damarlarıma, qanıma keçib.

Bütün bətdəki balalar kimi o da vaxtında
doğulmaq istəyib. Doğammıram, qardaşlarım...

Doğammıram övladımı...

Didir-parçalayır içimi. Tezliklə azad olmaq
istəyir. Doğularaq əbədi yaşamaq, yaşatmaq
istəyir.

Gecələr danışırım içimdəki balamla... O,
artıq böyüyüb, qocalır içimdə.

Yaşı məndən də böyükdür. Doğma balam, qoca balam, etiraz edir mənim acizliyimə...

– Sən ki, qısır deyilsən. Sən ki, ölü deyilsən. Nədən məni azad etmirsən?! Burax, burax məni bu dünyaya... Sənin içini diddiyim kimi, burax didim adımın əkslərini.

Burax, parçalayım, adım tapdalayanları. Burax, gecə-gündüz meydanlarda yatım mən...

Burax, burax deyirəm sənə, doğ, doğ deyirəm sənə...

Doğ ki, adım qazandırım bu millətə, bu məmləkətə...

Sən acizsən, sən qorxaqsan! Səsini içinə doldurursan. İçində mənimlə səsinin döyüşü gedir.

Bu da səni içindən öldürür. Sən ölüsən! Diri ölü. Sən dirisən, ölmüş diri! Nə vaxtacan susacaq, satacaqsan torpağını, qeyrətini, sərvətini?!

Nə vaxtacan göz yumacaqsan, adımın əkslərinə?! Nə vaxtacan, cavab ver, nə vaxtacan?!.

Ya səsini içinə doldurub, diriykən ölməli-
sən, ya HAQQ adlı övladını içindən azad edib,
doğmalısən!

Mənim adım HAQDIR! Mən Allahın oğlu-
yam. Mən oğruların, haqqsızların cəlladiyam.

Doğ, doğ məni! Ya da bir dəfəlik, ölü olub,
içində boğ, boğ məni!!!

23 Yanvar, 2011

Bakı şəhəri

DƏRDİN AZALIR ANAM...

01 Fevral – Doğum günümə...

Məni doğanda, dərdimi də doğub anam mənimlə... Həkim anama:

– Oğlun olub, – deyəndə anam: – Oğlun yox, deyinən dərdin olub, ay həkim, – deyib.

Budur, oğlunun – yox, səhv etdim, – dərdinin yenə doğum günüdür, ana! Hər il dərdinin yaşını böyüdən anam, öpüb, əzizləyən, kövrələn anam, bu gün mənim yox, sənin dərdinin doğum günüdür.

Dərdin böyüyüb, boya-başa çatıb artıq... Qocalır, hər il yaşının üstünə yaş gəlir anam...

Saçlarımı darayıram, bir neçə yerdən dən düşüb saçımın qarasına... Deyəsən, vaxtından tez qocalıram...

Bu nə çağdır gəlib başıma? Yəni doğurdanmı, qocalıram mən?.. Qocalıram... Yaşım az olsa da qəlbim, ağılım qocalır...

Bununla da cavan ömrüm yavaş-yavaş azalır...

Nədən məni dərqli yaratdın, Allah?.. Nədən bu yaşında baxanlar qoca sanır məni?!. Mən ki dünənin uşağıyam? Nədən uşaq ağlıma çirkab dünyanın dərdlərini saldın, Allah, nədən?!

Nədən, məni dünyaya gətirməklə, anama dərd verdin, Allah?!

Şikayətlənmirəm Allahıma!.. Şükür, min şükür edirəm. Ona görə şükür edirəm ki, dərd versə də, dərdimə ortaq qələm, kağız adlı dost da hədiyyə edib mənə...

İçimi didib-parçalayan hisslərimi kimsəyə deyə bilməyəndə bu iki əziz dostuma danışırım.

Qələm adlı dostumun köməylə, içimdəki dərdləri kağız adlı dostuma ötürürəm... Yaşayın, dostlar!

Mən ölsəm də bu dünyada, siz yaşayın!..
Siz yaşamaqla, məndən sonra məni də yaşadın!
Bir gün, bəlkə də, elə doğum günlərimin birində köçdüm bu dünyadan mən də...

O zaman hansısa bir dərqli yazarın ölümü yox, anamın dərдинin ölümü olacaq.

Sevin anam, sevin deyirəm, sən də şadlan, artıq dərдин qocalır...

Dərдинin üstünə dərđ gəlməkdənsə, dərдин qocaldıqca, bu dünyada dərдин azalır...

31 Yanvar, 2011

Bakı şəhəri

GEDƏK GÖYƏ...

Yaşım dünyadan cavandı, onun yanında
bəlkə də uşaq, lap çağadı... Fəqət, ruhum qoca,
dünya mənə cavan gəlir...

Dünən doğmuşdu məni anam axı, nə sürət
rətdi belə, yaşım dünyadan qabağa keçdi?!.
Sanki, dünya yaradılıandan da qabaq Yaradan
yaradıb məni...

Sanki yaşamışam, yüz baharı, yüz qışı...
Artıq alıb Əzrayıl başımın üstünü: – Hazırlaş,
bəsindi, bir günə min il yaşadın, gedək, aparım
səni axtardığın dünyana... Bu dünyada daima
ədalət aradın, gedək, ədalət olan dünyaya...

– Sən hardaydın, bu vaxtacan Əzrayıl qardaş?!. Niyə axı, gəlmirdin? Gözümü yollarda, ürəyimi həsrətdə qoymuşdun...

Dayan, dayan, yığışım qardaş, heç olmasa, ruhumu yığım bir yerə... Yox, yox qardaşım, belə getmək olmaz...

Bütöv verilən ruhu, Yaradana yarımçıq qaytarmaq olmaz!

Ruhum param-parçadır.

Toplamağa, gücüm taqətim yox daha... Ruhumun yarısı o tayda, yarısı bu tayda... Bil-mirəm ruhum hardadır – yerdəmi, göydəmi?!.

Bəlkə, gedib Allahdan möhlət alasan?!. Bir insanın ruhunu bir bədənə yığıb, sonra bu dünyadan köçürəsən... Əmanətdi bu ruh mənə, əmanəti aparırsan sən...

Gəl, ilk öncə, ruhumu yığaq bir yerə, sonra çıxıb gedək göyə...

01 Fevral 2011,

Bakı şəhəri

QOLTUQ

Yaxşı yadımdadı, o vaxt Parisin mərkəzindəki mağazaların birindəydim. Nə üstümə oturanım, nə də dərd-sərim vardı.

Xoşbəxt günlərimi yaşayırdım. Arada eşirdirdim ki, qiymətim çox baha olduğundan yaxın duranım yoxdu.

Bir də xəbər tutdum ki, təyyarənin baqajında dayam. Hansısa ölkənin məmurlarından biri məni alıb.

İlk dəfə azca da olsa, sevindim ki, nəhayət, məni də alan oldu.

Amma sonra sahibimin nə qədər qayğıma qalıb-qalmayacağını düşünüb, kədərləndim. Məni gətirib, təmtəraqlı bir otağa saldılar.

Otaqda, masanın arxasında yaşlı, ayaqları qırıq-qırıq olan qardaşımı görəndə, özümün qocalığımı təsəvvür edib, bir az kövrəldim. Qardaşımı kimsə, əlindən tutub, dəhlizə vızıldatdı. Məni isə səliqəylə sürüyüb, onun yerinə qoydular.

Elə həmin an anladım ki, deyəsən, sahibim çox böyük adamdı. Elə bu yerdə dərd məni aldı ki, hər üstümdə oturanda qabırğalarımı xırt-xəşil edəcək.

Az sonra üzərimdə sakit, arıq, dalının sümükləri hiss edilən bir adamın oturduğunu hiss edib, sakitləşdim.

Sonradan eşitdim ki, ayaqları qırılmış qardaşımın sahibi keçmiş məmur imiş. Mənim sahibim isə bu vəzifəyə yeni təyin olunub.

İllər ötdükcə, bu mədəni insan getdikcə kobudlaşır, kobudlaşmaqla yanaşı həm də ətləşirdi.

Hər dəfə əsəbləşib, yumruğuyla əlimə vurub, yerimdən o yan-bu yana sürütləməsiylə, bədənimə cırıldadır, düşüncələrimdə yanıldığı-

mı anladırđı mənə. Sən demə, bunların hamısı belə olurmuş.

Yeni vəzifəyə təyin olunduqda çox sakit, mülayim və arıq. O, ki, gəldi vəzifəyə, aman Allah, üzünü mürdəşir görsün!..

Mənim sahibim də belə olmuşdu. Hər dəfə gəlib, bu neçə ildə ətdəşən, yekələn dalını üstümə qoyduqca, qabırğalarım qıjıldayır: – Səni burda oturdanın atabaatasına lənət olsun, – deyib, qarğayırdım bu hazır yeyib, dalını yekəldən sahibimi.

Təbii ki, o, adam dilindən başqa bir dil bilmədiyi üçün dediklərimi anlamırdı. Anlasaydı, əminəm ki, başımı əkərdi.

Çünkü, bir neçə dəfə söhbətlərindən kimlə-rinsə onlara əks olduğu üçün cibinə nəsə atdırıb, içəri saldırdığının şahidi olmuşdum.

Həm də bildiyim qədəriylə, bu adama və bunun kimi illərdir öz millətinin sərvətini talayan məmurlara batan yoxdu.

Nə istəyirlər, onu da edirlər. Dediklərinə görə, bunlar mafiyadır. Düzü, bu “mafiya” sözünün nə olduğunu anlamıram.

Yəqin, nədirsə, yaxşı bir şey deyil. Çünki, arada həmin bu “mafiya”nın elə bu otaqda iclasları keçirilir. Sahibim kimi yekə dallar otaqda məndən başqa neçə zavallı bacı-qardaşımın da canını acıdırlar.

Bunu onların əzabla inildəyən səslərindən duyuram.

Həmin bu “mafiya” üzvlərinin də bir sözü var ki, hər zaman ayrı-ayrı səslərdən eşidirəm:

– “Biz kəsdiyimiz başa sorğu-sual yoxdu.”
Və ya hansısa əlaltılarını otağa çağırıb, “Get, onu aradan götür, basdırıb, üstündən də vəzəri ək!” – deyirlər.

İndi deyəcəksiniz ki, gör, necə nankordur ki, öz sahibinin gizlisini aşkar edir. Gərək, bir yaxşısını da deyim.

Deməli, bu adamı ancaq bir dəfə mülayim görürəm. Telefon zəng çalır, dərhal da yekə dalını üstümdən qaldırıb, ayaq üstə durur: – Oldu, baş üstə, problem deyil, oldu, – deyərək, deyəsən, özündən vəzifədə böyük olan kiminləsə danışır və bir neçə dəqiqə ayaq üstə durur.

Amma telefonu qoyandan sonra dalını üstümə elə qoyur ki, az qala xürt-xəşil olum.

Hələ danışıb qurtarandan sonra bu bağırsağı qurumuşun dalının havasını demirəm. Səsi qulağımı batırır, zəhrimara qalmış iyi də ki, nəfəsimi...

Başa düşə bilmirəm. Bu adam, bu boyda vəzifəni illərlə iki əlli yapışıb, qoruyub, saxlaya bilir, amma bir dalına qahmar çıxa bilmir. Bütün günü... Nə isə...

Neçə ildir, susuram, daha bəsdə. Görürəm, bu dalı yekəni üstümdən qaldıran olmayacaq. Onsuz da qocalmışam.

Ayaqlarım tir-tir əsir. Bu dəfə demişəm, üstümə oturan kimi özümü boşaldıb, ayaqlarımı qırıb, bunun dalını özüm yerə vuracağam.

Bəlkə, onda mən də, bunun ağalıq elədiyi millət də bu zalımdan qurtuldu.

27 Fevral 2011,

Bakı şəhəri

SƏNİ YARADANI SEVİRƏM

Susuram...

Üzünə, gözlərinə, qamətinə diqqətlə baxıram...

Baxır, xəyallara dalır, xəyallarda yaşayıram...

Səsini eşitmirəm.

Zərif gülüşündən dodaqlarının tərپənişinə baxıram.

Yenə də susuram...

Niyə susuram axı mən?!

Tez-tez mesaj lövhələrində:

– Salam, səni Yaradanı sevirəm mən – yazıram...

Sənsə, sadəcə, gülümsəmək işarəsiylə, cavabını bildirirsən.

Bəlkə də zənn edirsən ki, aşıqınəm?!
Yəqin düşünürsən dərdindən dəli-divanə
olmuşam?!
Sənə baxıram deyə fərəhlənir, qürrələnir-
sən...
Bəlkə rəfiqələrinə də: – Dərdimdən dəli
olub, – deyirsən.
Yanılırsan, əzizim, yanılırsan...
Mən sənə yox, əsərin gözlərinə,
Tez-tez gülümsəyən dodaqlarına, al yanaq-
larına baxıram...
Orada bu əsəri Yaradanı axtarıram...
Xəbər tutmayasan deyə, göyərçin, qaran-
quş olub, gecə-gündüz pəncərəyə qonub Sən-
dən gizli sənə baxmaq istəyirəm.
Baxmaq istəyirəm, yatmağına, qalxmağına...
Yaradana baxmaq istəyirəm!
Şükür, min şükür səni yaradana...
Yenə sevdirdi özünü mənə.
Hər dəfə sənə baxdıqca,
Yaradanı sevirəm mən yenə.

DÜNYANIN YETİM BUCAĞI

Deyirsən: – Küsürəm səndən.
Sənə nə deyim axı?..
Allah küsmüşdü məndən,
Sən də küs, yetim qalım!
Çıxım içi boş adamlarla dolu küçələrə,
Kimsəsiz küçələri dolaşım.
Bu dünyada barışacağım adamı tapmadımsa,
Heç olmasa, küçələrlə barışım.
Sənə, Allahıma deyib, içimi boşalda bilmə-
diklərimi
Onlarla bölüşüm.
Bölüşüm daşla, kəsəklə,
Bölüşüm dərdlərimi qan rənginə çalan tor-
paqla...

– Qan rəngli torpaq?
Hə, qan rəngli torpaq!
Qanı, insan canını sevən,
Qan rəngli torpaq!
Danışım, torpağa qəddarlığından.
Bəlkə, o, məni anlayar...
Dünyanın üstündən, altına aparar.
Bu dünya dairəvidi, – deyirlər.
Fırlanır, fırlanır...
Hərəyə bir tinin, bir bucağın verir.
O da sənin kimidi,
Kiminə bəxtiyarlıq küncünü,
Kiminə yetimlik bucağın verir.
İndi sən də dedin: – Kəsürəm səndən.
Nə deyim axı, mən sənə?..
Görünür,
Dünyanın yetim bucağı
Yazılıb bəxtimə əvvəldən.

29 Mart, 2011.

Bakı şəhəri

QADIN HEYKƏLİ

Hissini duymağa can atıram,
İçimdən söyləyir bir səs mənə
– Ay adam, dəlisov ağıllı adam,
İnsanlar bir az ağılladırlarsa,
Bir az da dəlidirlər.
Sənin kimi ağıllı dəli!
İnsanlar biri dəlicəsinə sevir,
Digəri ağıllı...
Demək adamlar, həm dəli,
Həm də ağıllıdırlar.
Sən də ətdən olan qadın heykəлиндən
Hiss, duyğu umursan...
Fərqi nədir,

Daşdan ola, ətdən ola,
Heyk l elə heyk ldir,
Daşdır, susar danıřmaz.
Sənin sevgi umduęun da
Heyk ldir.
G z   td n,
Aęzi, burnu, bədəni ətdən!
S m y  ilikd n,
Qəlbi qara mərmərdən olan heykəl!
Qadın heykəli!

17 Aprel, 2011

Bakı ř h ri

KİM DEYİR, KİM?!

Kim deyir ki, insan ölür,
Qəbrə tək gedir,
Kim deyir, kim?!
Yalandır. Yalan!
Bu boyda da yalana inanmaq olarmı?..
Mən öləndə sevgim, hissim də,
Enəcək mənimlə son mənzilimə...
Yaşayacaq orada mənimlə əbədi...
– Son mənzil ölümdür!
Bunu kim deyir?
Bu da yalandır, yalan...
Son mənzil –
Sonsuzluq, əbədiyaşarlıqdır...

Bu dünyada hər şeyin
Sonu olduğu kimi
Sevgilərin də,
Başlaması, bitməsi var.
Bu gün doğulanın,
Sabah da ölməsi var!
Fəqət, bacar, sevgini qoru,
Özünlə apar son mənzilinə.
Qapından sala bildinsə,
Yaşayacaq səninlə...
Bax, mən də aparıram sevgimi,
Hər dəfə sevgimizə and içirsən,
Öləndən sonra qəbrimə and içmə.
Yenə də sevgimizə and iç!
Son mənzilimdə yaşayan,
Sonsuz sevgimizə...

*19 Aprel 2011,
Bakı şəhəri*

BİLMƏDİM, BİLƏCƏKSƏN...

Özümü həyatda sevə bilmədin,
Öləndən sonra...
Qəbrimi sevəcəksən.
Mən səni bu dünyada öpə bilmədim,
Sən mənim məzar daşımı öpəcəksən.
Nə bir çiçəyimi aldın,
Nə bir gülümü,
Qəbrimin torpağında gül əkəcəksən.
Mən sənə nazını çəkə bilmədim,
Sən mənim həsrətimi çəkəcəksən...

*12 Aprel 2011,
Bakı şəhəri*

İNSAN ÖMRÜ

Bir insan gedir qarşımdan,
Harasa tələsir,
Tələsə-tələsə,
Məndən öncə girir
Metro stansiyasına...
Yenə də tələsir...
Hara tələsir?!
Qarşısındakıları itələyir,
Kartı qoyur,
Keçir...
İlk addımını atır ekskalatora...
Dayanır,
Sağa-sola boylanır,

Sanki, kimisə arayır...
Ekskalator isə elə hey yerin altına –
Stansiyaya şütüyür...
Üzərindəki insanları endirməyə,
Yükdən azad olmağa tələsir...
Bu adam da tələsə-tələsə,
Öz-özünə pıçıldayır,
Danışır kiminləsə...
Önündə, arxasında dayanan laqeyd adamlara
Baxır, gülür yenə bu adam...
Baxan, dəlidir sanır bu adamı...
Eskalatorun sonu girdabı xatırladır ona
Amma qorxmur gülür –
Bütün qaranlıqlara,
Səhmanasız sürətlərə,
Və çəkisiz yüklərə...
Nəhayət,
Çatır ekskalator yerin altına...
Hamı enməyə tələsir...
Bu adam əli sinəsində
Yenə gülür,

Birdən diz çökür,
Elə bu çöküşlə də,
Gözlərini yumur,
Ölür, ölür bu adam,
Ölür... laqeydlikdən.

*29 Aprel 2011,
Bakı şəhəri*

BÖLKƏ DƏ...

Gördüm, küsmüsən,
Üzünü çevirib,
Gedirsən...
Qarşına keçib,
Kəsdim yolunu,
Əllərini əlimə almaq istədim,
Əllərim havada qaldı.
Göz yaşları axıdıb,
Bədənimdən ötüb,
Uzaqlaşdın...
Diz çökdüm,
Əllərimi getdiyən yola uzadıb:
– Dayan, – demək istədim.
Dilim tutuldu,
Sözüm, dilimdə dondu.
... Oyandım!

Yanımdasan.
Başın qolumun üstə,
Mışıl-mışıl yatırsan...
Dodağım dodağına toxunduqca,
Süzgün gözlərini açıb,
Gülümsəyir, naz edirsən...
Gördüyüm yuxudan qorxub,
Yanımdasan deyə,
Qucaqlayıb, öpür,
Oxşayıram səni...
– Nə olub, – deyirsən.
– Bilmirəm, əzizim,
Bilmirəm...
Bayaq gördüyüm yuxu idi,
Yoxsa, indi yaşadıklarım?!
Bəlkə, indi yuxu görürük?!
Zənn edirik, yaşayırıq...
Bəlkə, yuxuda sevgilimsən mənim?!.
Bəlkə də, yuxudan oyananda,
Nə sən mənimkisən, nə mən səninki...
Bəlkə də...

*11 İyun 2011,
Bakı şəhəri*

**SƏN TELEFON XƏTTİNİN
O BAŞINDA...**

Sən telefon xəttinin o başında,
Mən burda...
İlk dəfə idi acıqlanırdım sənə.
İlk dəfə idi...
Hıçqırtını duyur,
Gözlərindən axan yaş damlalarını
Hiss edirdim.
İlk dəfə...
– Göz yaşlarını sil,
Yetər, ağlama daha –
Deyə bilmirdim sənə.
Sən telefon xəttinin o başında,
Mən burda...

Ürəyimə axırdı damlalar...
Yetər!
Sevmədim bu məsafəni...
Sonu olmalı bu dava-dalaşın da...
Hiçqırtını duyub,
Nəmli gözlərinin gülməsini istəyirəm,
Gözlərimin çeşmə gözlərini görməsini istəyirəm.
Bundan sonra səninlə,
Daima, mehriban,
Sevərək yaşamaq istəyirəm.
Son günə,
Son ana qədər sevərək...
Hönkürmə mən öləndə də
Bir az yaşarıb gözlərin,
Bir az da gülümsəsin,
Nəşimi...
... göz yaşların əzizləsin.

*06 may 2011,
Bakı şəhəri*

ÖLÜM EŞQİYLƏ...

Sual verir dostum:

– Tonqala düşmüşənmi Novruzda heç?..

Cavab verirəm:

– Anadan olandan,

Tonqaldayam mən...

Həmı yaşamaq eşqiylə,

Alışıb-yanırsa,

Mən yanıram ölüm eşqindən...

Həyat özü əbədi yanan ocaqdır!

Analar atır bizi bu ocağa, analar...

Odunu insanlardan olan

Həyat tonqalı yandırır əbədi bizi...

Sən də, qorxma yanmaqdan, ey dost,

həyat tonqalında...

Qorxma,
Bu ocaq sönməyəcək,
Səni də, məni də
Öldürəcək...
Amma sönməyəcək.
Yanacaq, yanacaq bu ocaq,
Nə qədər ki, doğulur insanlar,
Nə qədər ki, içinə atılacaq insan adlı odunlar var
Bu ocaq da sönməyəcək.
Yanacaq...yanacaq -
Bizi küllüklər xatırladıb,
Kül olasılar anacaq...

*19 İyun 2011,
Bakı şəhəri*

ÖLDÜM, DIRİLDİM

Başım kəsildi,
Öldüm!
Aparıb özümü yeni salınan
Dirilər qəbiristanlığında dəfn etdim.
Üzərimi torpaqla basdırıb,
Başımı ovuclarıma alıb,
Qəbrimin üstündə,
Özümə ağı deyib,
Ağladım...
Harayıma dirilər qəbiristanlığının ölüləri də
yığışdılar başıma...
Hamısı çoxdanın ölüləri idi.
Kəfənləri də çürümüş,
Lüt qalmışdılar...
Həm də başsız bədənlər idilər.
Başlarını özləri kəsmişdilər,

Neçə illərdi ovuclarında,
Çürüyüb,
Quru sümükləri qalmışdı əllərində...
Bunlara baxıb,
əlimdəki
qaş,ı,
gözü,
ağzı,
burnu,
dili,
dodağı yerində olan
başımı görüb,
Mənim də başımın bu başlar kimi çürüyə-
cəyindən,
Və bu ölümün, doğurdan da ölüm
olacağından qorxub,
Yenidən, doğdum özümü torpaqdan.
Başımı bədənimin üstünə qoyub,
Qaçdım ordan.
Qaçdım ki, yaşayam,
Öləndə də başsız ölməyəm...

*01 Avqust 2011,
Bakı şəhəri*

MƏN TİKANLI YOVŞANAM

Mən bir yovşanam,
Tikanlı yovşan...
Hardan bilirsən ki,
Cansız bir otam?!
Mən diriyəm,
Sənin kimi,
Adam kimi diri...
Qışda əriyib,
Torpaqda yatıb, dincəlirəm...
Yazda yenidən baş qaldırıb,
Yaşayıram sənin kimi,
Adam kimi...

*01 Avqust 2011,
Bakı şəhəri*

BƏXTƏVƏR PİŞİK

Dərldə dolu evimizdə,
Dərddən-sərdən uzaqsan.
Evimizin ən isiti bucağındasan.
Dünyaya gələndən,
Çətin həyat tərzi oldu qismətim,
Səninsə bəxtəvərlik oldu nəsibin.
Bəxtəvərlik deyirəm,
Görən, düzmü deyirəm?..
Bəlkə, sən də öz dərdin,
Öz qəmin var?!
Nə qədər rahat görünsəndə bizə sən,
Bəlkə, sızır səni divarlarımız?
Nazını çəkən çoxdu evimizdə.
Biri başına tumar çəkir,

Biri yeməyini, suyunu verir,
Biri də həftədə bir dəfə çimdirib,
Bitdən-birədən təmiz edir səni.
Fəqət, bir dilini anlayan yox ki,
Sən də dərdini danışib, deyəsən.
Bəlkə də sobanın yanında,
Mışıl-mışıl yatanda sən,
Yuxuda
Ananı, bacı – qardaşını görürsən,
Yuxudan oyanıb,
Kədərlənib,
Qəmlənirsən?!
Dilini bilmirəm,
Bəxtəvər pişik...
Bu üzdən də səni bəxtəvər adlandırırım...
Bəlkə də sənin də dağ boyda dərdin var,
Sən də öz aləmində məni bəxtəvər sanırsan?!
Yat, yat, mışıl-mışıl yat,
Bəxtəvər pişik...
İçində dərdinlə,
Məni bəxtəvər san, yat...
Mən sənin dilini bilməyib,

Bəxtəvər sandığım kimi,
Sən də dilimi bilməyib,
Məni bəxtəvər sanırsan...
Əslində,
Nə sən bəxtəvərsən,
Nə mən bəxtəvər...

*28 dekabr 2010,
Bakı şəhəri*

YAŞAYA BİLMİRƏM...

Ulu Tanrım, göndərdiyin dünyada yaşaya
bilmirəm,
İzin ver, gedim, o biri dünyaya mən.
Torpağım satılıb, evim talanıb,
Ürəyimdə qisas ruhu qalanıb,
Qoymurlar, qisas alım, yaşayım,
İzin ver, o biri dünyaya gedim mən.
Yaşım cavan,
İçim qoca,
Görünür, layiq deyiləm mən taxt – taca,
Haqq olsam da,
Haqqım tapdalanır,
Nahaqq oluram,
Biqeyrət damğasını daşımaqdan doyumam,
Nə olar, izin ver, o biri dünyaya gedim mən.

*05 Yanvar 2011,
Bakı şəhəri*

**FİKİR
CİZGİLƏRİ...**

Paxıllıq hissi gözəllikdə də eybəcərliyi tapa bilir.

* * *

İnsan öz-özünə rəhm edərsə, Allahın rəhmətinə ehtiyac qalmaz.

* * *

İnsan gecələr tək qalanda, özünə qayıdır və öz mahiyyətini daha çox anlayır.

* * *

Mübarizəmiz xalqı özünə qaytarmaq olmalıdır.

* * *

Azad məmləkətdə yaşamaq, azad insan olmaq demək deyil.

* * *

Öz mahiyyətini anlamayan insanın ölüdən heç bir fərqi yoxdur.

* * *

Ruhdan azad olmayan insana, insan deyəndə, təəssüf edirəm.

* * *

Bəşər övladı gündə, ən azı, bir dəfə bir gün öləcəyini xatırlayarsa, bəşəriyyətdə nə düşmənçilik, nə də ki, zəbtetmələr olmaz.

* * *

Sənətkarın dəyərini alması üçün ölməsi gərəkdir.

* * *

Mütaliəsiz yazar taygöz adama bənzəyir.

* * *

İstedad yaradıcılıq yolunun başlanğıcı, mütaliə isə davamıdır.

* * *

Getdikcə ali təhsillilərin sayı azalır, onların yerini "ali diplomlular" tutur.

* * *

Heç kəs, haqdan qısır deyil, sadəcə, doğan yoxdur.

PYES

Z İ R Z Ə M İ

*İki pərdəli, bir şəkili pyes
(Zirzəmi hekayəsinin əsasında)*

İştirak edirlər:

Emin – 23-24 yaşlarında, eynəkli, çiyində daima çanta olan, yaraşığı gənc.

Nadir – 45-50 yaşlarında, belində hər zaman tapançası olan vəzifəli şəxs.

Nəzrin – 22-23 yaşlarında yaraşığı qız.

Xəyal – 18-20 yaşlarında, dağınıq geyimli, Nəzrinin qardaşı.

Elmira – 40-45 yaşlarında müasir bir qadın.

Güləhməd – 30-35 yaşlarında obraz.

Onun arvadı Gülayə – 30-35 yaşlarında obraz.

Eduard – 45-50 yaşlarında tayqıç erməni.

Lyuba – 40-45 yaşlarında onun arvadı – gürcü.

Cangüdən – 20-25 yaşlarında, hündür, daima qara kostyumda, qara eynəkdə.

Polis rəisi: – 35-40 yaşlarında polis geyimli orta boylu obraz.

BİRİNCİ PƏRDƏ, BİRİNCİ ŞƏKİL

(Körpüdən ayrılan üç yol ayrıcı. Bir yol, qəbiristanlığa – uzaqdan köhnə qəbir daşları və koma görsənir. Həmin yolun sağ tərəfində ağ villa. Villanın qarşısında ağaclar, besetka, içində stol, stullar. Üçüncü yol bir başa zala doğru uzanır...

Nəzrin evin qarşısında əlində mobil telefonla danışıq. Xəttin o tərəfində olan Eminin də səsi eşidilir).

Nəzrin: – A.. Nə vaxt gəldin?

Emin: – Dünən gecə çatmışam. Daha gec olduğu üçün zəng etmədim. Dedim, səhər sürpriz edərəm.

Nəzrin: – Əla! İnanırsan, məni şoka saldın... Bəs, iki gün bundan qabaq danışıqda ordaydın, hələ buraxmırlar, nə vaxt gələcəyimi bilmirəm – deyirdin.

Emin: – Dedim axı, evdəkilərə də, sənə də sürpriz etmək istəyirdim. Dünən axşam gəlmişəm. Anam nə qədər zəng edib, sizə xəbər vermək istəsə də qoymadım ki, səhər özüm sürpriz edirəm.

Nəzrin: – Doğurdan?.. Belə etməzdin də... Mən heç hazırlaşmışam, eləməmişəm də... Dayan, o zaman tez gedib, hazırlaşım...

Emin: – Nə hazırlaşmağı, sən necə varsansa, eləcə də mənə qəbulsan...

Nəzrin: – Yox, yox! Məni biabır eləmə. Yuxudan yeni qalxmışam, saçım-zadım dağılıb. Nə isə, hələlik, telefonu qapadıram, mən qaçdım, hazırlaşmağa... (Emin telefonda nəsə demək istəyir, Nəzrin telefonu söndürüb) Ana, ay ana!..

Elmira: (Evdən çıxır) Ay can, nə olub, qızım?!

Nəzrin: – Ana, Emin əsgərlikdən gəlib. Yoldadır, bizə gəlir...

Elmira: – Doğurdan? Nə yaxşı, axır ki, sən də yaşaran gözlərin quruyar... Dayan, onda tez bir hazırlıq görək...

Nadir: – (Əynində pijama, əlində dəsmal, əl-üzünü silərək, həyəətə çıxır. Elmiraya) Nə olub, ay arvad?!

Nəzrin: – (Elmira cavab verməyib, içəri keçir. Nəzrin utana-utana) Ata, Emin əsgərliyin, qurtarıb, gəlir...

Nadir: – Lap yaxşı! Axır ki, başa vurub, gəldi. İndi hardadı?

Nəzrin: – Yoldadı, bizə gəlir.

Nadir: – Lap əla! Qoy gəlsin, bu Xəyaldan mənə bir oğul çıxmadı. Barı, Emin işlərimdə mənə kömək olar.

(Nəzrin bu sözləri eşidib, üzünün ifadəsi dəyişir, evə girir).

Nadir: – Gedim, mən də üst-başımı qaydasına salım. Nədə olsa, kürəkən gəlir axı...

(Emin körpüdən, villaya doğru yolda görünür. Villanın qabağında var-gəl edən cangüdənin qarşısından keçib, həyəətə daxil olur.

Cangüdən: (Onun qolundan tutub) – Ə, vətəndaş, stop elə də bir. Hara basıb, keçirsən?!

Emin: – Qardaş, niyə əsəbləşirsən ki?..
Qaynatamgilə gəlmişəm də...

Cangüdən: – Qaynatanızgilə?.. Siz Nadir müəllimin kürəkəni Emin bəysiniz?!

Emin: – Bəli, bəli, özüdür ki, var.

Cangüdən: – Çox üzür istəyirəm, sizi tanımadım. Çox üzür istəyirəm, vallah tanımadım, tanışaydım, belə etməzdim.

Emin: – Narahat olmayın, siz nə etmişiniz ki... Heç bir problem yoxdur. İcazə, versəniz, məni gözləyirlər, mən keçim?!

Cangüdən: – İcazə nədi, buyurun, buyurun... Verin, çantanızı aparım.

Emin: – Yox-yox. Çox təşəkkür edirəm.

(Emin yavaş-yavaş həyəətə daxil olur).

Cangüdən: – Emin bəy, ay Emin bəy...

Emin: – Bəli!

Cangüdən: – Qadanız ürəyimə gəlsin, siz Allah, içəridə deməyin ki, gələndə, sizi saxlamışam...

Emin: – Dedim axı, narahat olmayın.

(Cangüdən gözdən itir. Emin mərkəzə doğru addımlayır).

Emin: – Eh, çoxdandı, bu yerlərə gəlmirəm. Onun üçün, onun badamı gözləri üçün çox darıxmışam. Bir il idi, universiteti bitirib, əsgərliyə getmişdim. Yanıma gəlməyən, adam qalmamışdı, bircə Nəzrini gətirmirdilər. Deyirdilər, adətdəndi. Əsgər yanına qız aparmazlar. Nə bilim e... Amma arada telefonla danışırıdım, kövrəlir, yaman darıxdığını deyirdi. Görən, indi mənə görəndə, nə edəcək?!

(Emin evə doğru addımlayır, qapının yanında Nəzrin görünür. Gülümsəyərək, Eminə yaxınlaşıb, qollarını açanda, Nadirin səsi eşidilir, qızın əlləri yanına düşür).

Nadir: – Boy, boy... Gör, kim gəlib, xoş gəlibsən, səfa gətiribsən... Həmişə, elində, obanda...

(Emin Nadirə tərəf tələsir, bu arada Elmira və Xəyal həyətdə görünürlər. Emin hamıyla görüşür).

Xəyal: – (Ağızucu görüşür və səhnənin önünə doğru addımlayıb, sakit səslə) Professor gəldi də... İşimiz var da, bundan sonra kişi oturub, durub, bunu tərifləyəcək, mən də olacağam pis kişi... (Xəyal işarəylə bacısını yanına çağırır. Nəzrin də səhnənin önünə yaxınlaşır.

Arxada Emin qaynatasıyla mehribancasına nə-dənsə danışirlar, səsləri eşidilmir). Dincəldin, vundinkin nişanlın gəldi?!

Nəzrin: – (Şəhadət barmağını dodaqlarının üstünə qoyaraq) Sus!

Xəyal: – Nədi, utanırsan?.. Sevin də, sevin ki, bu evdən uzaqlaşassan. Oturub, durub, bunu arzulamırdın?!.

Nəzrin: – (Atasıyla mehribancasına söhbət edən nişanlısına baxaraq) Sakit ol, eşidərlər axı...

Xəyal: – Eşidən də nə olacaq?! Bu boyda rayonun yiyəsi atamız, (xüsusi vurğu ilə) kişi atamız onun ağzını yumdurmağı bilər...

Nəzrin: – (Yenə Nadirgil tərəfə baxaraq) Eşidərlər, sakit ol, dedim!..

Xəyal (mülayim): – Bacışko, sənə bir söz deyim, öz aramızdı, nişanlından xoşum gəlməsə də, pis oğlan deyil. Əsas odur ki, təmizdi. Amma nə faydası, o, da artıq komandanın əsas fiqurlarından biri olacaq.

(Nəzrin diqqətlə qardaşına baxır və geriyə dönüb, evə daxil olur).

Nadir: – Ay Güləhməd, qaç bura görüm...

Güləhməd: – (Səhnənin arxasından gəlir.)
Qadaların ürəyimə, eşidirəm!

Nadir: – A kişi, get bir heyvan kəs, əziz qonağım gəlib...

Güləhməd: – Gözüm üstə, qadan ürəyimə.
Bu dəqiqə qara qoçun belin vurram yerə...

Nadir: – (Əsəbi tərzdə) Yaxşı, uzun danışıb, yubanma, tez elə.

(Xəyal qımışaraq, Eminin yanından ötüb, ümumi yoldan gedərək, səhnədən çıxır və qijiltılı maşın səsi eşidilir).

Nadir: – (Başıyla Xəyal gedən yolu göstərərək) Bu cüvəllağı yenə də aradan çıxdı.(Daha sonra) Ay Gülayə arvad, gəl, bu stolun üstünü düzəlt də... (Səhnənin arxasından Gülayə çıxıb, stolun üstünü silir, əlində gətirdiyi padnudan nələr isə stola düzür).

Emin: – Nadir müəllim, pis çıxmasın, bu Güləhməd kişiylə, Gülayə xanım kimdir ki?! Əvvəl bunları sizdə görməmişdim axı...

Nadir: – A bala, bu ər-arvad Qarabağdan qaçqın düşüblər. Qalmışdılar küçələrdə, qalacaq yerləri də yox idi. Humanistlik edib, gətirdim evə ki, həm qalacaq yerləri olar, həm də

uşaqlara hayan olarlar. Bizimkilər də özün bilir-sən ki, bütün günü bu həyətdən kənara çıxmırlar, darıxırlar.

Emin: – Nadir müəllim, siz çox böyük bir iş görmüsünüz. Bu dəqiqə o qədər vəzifəli insanlar var ki, qaçqınların talehi onları düşündürür. Sağ olun ki, millət sizi düşündürür...

Nadir: – Yox ay bala, inan, bunların dərindən ürəyim qübar bağlayıb. Odur ki, hələ demişəm, bir az keçsin, öz hesabıma bəzi imkansız, evsiz-eşiksiz qaçqınları da himayəm altına alacağam. Bəlkə bəzi, harınlamışlar da məni görüb, pullarının bir hissələrini bu yetim-yüsürə sərf edələr.

Emin: – İnşallah, Nadir müəllim. Çox böyük və şərəfli bir missiyanı üzərinizə götürmüşünüz.

Nadir: – Bala, sən otur, mən keçim, görüm. Bu kişi neylədi...

Emin: – Buyurun, buyurun, nə demək... Mən burdayam. Siz narahat olmayın.

(Nadir gedir. Emin besetkadakı masaya yaxınlaşıb, çantasını çiyindən çıxarıb, stolun üstünə qoyur. Bu arada Elmira əlində padnus,

içində armudu stəkanda çay, qəndqabıda konfet və mürəbbə səhnəyə daxil olur).

Elmira: – Bala, sən çayını iç, çöldən gəlmisən, bədənin qızssın. Mən də içəridə süfrəyə hazırlıq üçün Gülayə xanıma kömək edirəm.

Emin: – Sağ ol Elmira xala. Çoxdandı, isti çay nədi bilmirdim. Bizə əsgərlikdə ancaq kəməşirin, ılıq çay verirdilər... (Elmira gedir).

(Emin yenicə, stəkanı götürüb, çayı içmək istəyir ki, Nəzrin səhnəyə daxil olur. Emin stəkanı yerinə qoyub, ayağa qalxır, onlar əl-ələ tutub, həyətdə gəzişirlər...)

Nəzrin: – Elə gözləyirdim ki, bu günü... (Sükut). Emin, toyumuz nə vaxt olacaq? (Zarafatla) Bu qədər nişanlı qaldım, bəsd!

Emin: – (Birdən, yadına nəsə düşmüş kimi) Nəzrin, anana nə olub? Nəsə, gözümə birtəhər görünür... Deyirəm, bəlkə, gəlişimdən narazıdır, ya nəsə baş verib?!

(Sükut).

Nəzrin: – (Eminin əlindən çıxaraq, həyətdəki ağaca yaxınlaşıb, yarpaqları oxşaya-oxşaya) Emin, vaxt vardı, biz çox xoşbəxt ailə idik. O, vaxtlar nə belə möhtəşəm evimiz, nə atamın

əlinin altında işləyən qulbeçələri, vardı. Özümüz idik. Deyirdik, gülürdük, oynayırdıq... Çox mehriban idik. Anamın qəh-qəhəli gülüş səsləri hələ də qulaqlarımda cingildəyir... Elə ki, atam vəzifəyə keçdi, həyat büsbütün dəyişdi.

Emin (Diqqətlə Nəzrinə baxır...): – Nə dəyişib axı?!. Mənə elə gəlir ki, Nadir müəllim çox səmimi və humanist adamdı. Sağ olsun, əsgərlikdə də zəng etdirib, tapşırandan sonra, hamı mənə hörmət edirdi. Özümün ayrıca otağım var idi. (Gülümsəyir...) Səhərlər, düzülüşə gedib, gəlir, yatır, qalxıb, yeməyimi yeyir, yazıb, yaradırdım...

Nəzrin: – (Ah çəkir) Emin, iş burasındadı ki, bizim evimizdə səmimiyyət yoxdu. Bu sənə belə gəlir...

(Nadirin səsi eşidilir. Güləhməd kişi də onunla birgə əllərində şişlə səhnəyə daxil olurlar).

Nadir: – Ay camaat, yığılın, bura...

(Səs-küy düşür. Evdən Elmira ilə Gülayə çölə çıxıb, süfrəni hazırlayırlar. Stolun üstünə yemək və meyvə dolu qablar düzülür).

Nadir: – (Əlində şişlə stolda oturan Eminə yaxınlaşır, Emin ayaq üstə durur.) Bala, gəl, sə-

nə öyrədim, necə yemək lazımdı. Sən hələ, yavaş-yavaş, tikə-tikə, bir-bir ye... Amma mən ovumu bax belə (Şişi dişlərinə yaxınlaşdırır) yeyirəm. (Güləhməd kişi bir əlində salfetka, bir əlində mey dolu badə Nadirin qulluğunda dayanıb. Emin təəccüblə Nadirə baxır...) Belə yeməyimin səbəbi var bala... Mən bu cür yeməyi qazanmışam. Yeri gəlib, yaltaqlanmışam, yeri gəlib, ağlamışam, elə yer olub ki, (xüsusi vuruşla) kişi olmuşam. Axır ki, gəlib bu yerlərə çıxıb, Nadir müəllim olmuşam. Deməli, etikadan kənar, bu cürə yemək haqqını qazanmışam. İndi sən get, tikə-tikə ye, mən sənə şişdən yeməyi öyrədərəm...

Nəzrin: – (Nadirə qışqıraraq) Yox! (Nadir tərs-tərs qızına baxır və Nəzrin səhnədən çıxır).

(Hamı masanın ətrafında oturub, yeyir-içir, söhbət edirlər. Elmira məchul bir nöqtəyə baxır, çörək yemir).

Nadir: – Hə, bala, sən bir de görüm, əsgərlikdə gün-güzəranın necə keçirdi?!

Emin: – Şükür Allaha, Nadir müəllim, sizin sayənizdə qulluğumu edib, qayıtdım.

Nadir: – Hə, elə belə də bilirdim. Bu ölkədə mənim bir sözümü iki edən ola bilməz. Sənin yolunda bilirsən də nə qədər pul tökmüşəm?!

Emin: – (Utanır...) Bilirəm, bilirəm, Nadir müəllim. Allah sizdən razı olsun. Vallah, sizin xəcalətinizdən necə çıxacağımı heç özüm də bilmirəm...

Nadir: – Xəcalət nədir, a, bala, xəcalətli düşmənin olsun. Hələ, sən gələnə qədər, düşünmüşəm, səni biznesimin başına keçirəcəyəm. Səni öz balalarından ayıranın Allah bəlasın versin. Bəlkə, bizim bu cüvəllağı Xəyal da səni görüb, adam olar...

Güləhməd: – (Əlində badə ayağa qalxaraq) Nadir müəllim, icazə versəydiniz, mən də bir-iki kəlmə ürək sözümü deyərdim?!

Nadir: – Sözüünü de, ə...

Güləhməd: – Mən istəyirəm ki, bu badəni içək, başımızın ağası, hamımızın böyüyümüz, elimizin ağsaqqalı, dəyərli ziyalımız Nadir müəllimin canının sağlığına. Qoy, Allah bizim hamımızın ömründən kəsib, onun ömrünə calasın. Çünki, Nadir müəllim olmasa – qulaqlara

qurğuşun (Öz və Eminin qulaqlarını çəkir) – biz hamımız dilənçi kökünə düşərdik.

Nadir: – A kişi, bir yavaş olsana, uşağın qulağı yerindən çıxdı ki...

Güləhməd: – (Nadirə) Ağa, icazə versəydiniz, bizim bu eynəkli, indidən üzündən professorluq yağan kürəkənin də sağlığına içərdim. Əziz professor...

Emin: – (Onun sözünü kəsir) Dayı, mən professor deyiləm. Adi bir yazaram. Rica edirəm, professor adını bu qədər ucuzlaşdırmayın...

Güləhməd: – Qadan alım, bu qədər professorlar var, onların hansından əskiksən ki?! Mən səni inandırırım ki, sən, gecə-gündüz otur-dur, bu kişini qabağına qoyub, (Nadiri göstərir) başına dolan.

Nadir: – A kişi, ölmüşəmmi, başıma dolanır?!

Güləhməd: – Boy, qadaların mənim ürəyimə gəlsin. Allah sənin ölümünü bizə göstərməsin. Qaldı, bizim professor qardaşımıza, (Eminə.) məndən sənə məsləhət, sən bu kişidən bərk yapışsan, nə desə, gözüm üstə desən, professor nədi e, akademik də olarsan. Əsas bu kişidi!

Nadir: – Hə, bax, axır ki, səndən də bir ağıllı söz çıxdı... Düz dedin ki, bizim bu kürəkən mən deyənlə oturub-dursa, onu akademik də edəcəyəm, hələ onu nəyinki buranın, bütün dünyanın məşhur yazıçısı edəcəyəm. Kitablarını əl-əl gəzəcəklər.

Elmira: – Mənsə, sevimli, ağıllı kürəkənimə ilk növbədə, heç kimin quluna çevrilməməyi, öz zəhmətiylə, halal qazancıyla inkişaf etməyi arzulayıram. Bala, hardakı qədərindən çox gəlir görürsənsə, ora meyil etmə. Bil ki, orda halal heç nə yoxdu! Yadında saxla, bu boyda villaları, maşınları, pulları halal...

Nadir: (Əsəbləşir) – Kəs, kəs! Sən öləsən, bu arvadlara düz deyiblər ki, hakimiyyət verməyəsən, verdin, qutardı getdi... İmkan verməyəcəklər sənə işinlə məşğul olasan. İndi bizimki, bayaqdan oturub, səsi çıxmır. Elə ki, başladı danışmağa, dalı getdi e... Sus, sən Allah sus, bilmədiyin şeylərdən danışıb, kürəkəni yorma.

Emin: – Yox, Nadir müəllim, elə deməyin. Elmira xala da mənim anam, o, da mənə məsləhət verir də...

Güləhməd: – (Astaca arvadına.) Sən öləsən, yaman yekəbaş gədəyə oxşayır ha...

Gülayə: – Ağa gözüümüzün qabağında çox belə yekə başların kəllə sümüklərin qırıb, o dünyaya çürüməyə göndərib. Bu gədə kimdir ki, yekə başlıq da etsin?!

Elmira: – Yaxşı Nadir, sən deyən olsun. Ola bilər ki, mən yalan danışırım (Sakitcə, yerinə oturur).

Nadir: – Bala, sənə bu arvadların məsləhəti lazım deyil. Sən arvadların məsləhətinə qulaq versən, həyatda heç nə qazana bilməyəcəksən. Sən elə mənə qulaq as, axırın yaxşı olacaq.

(Bu arada qapıda dayanan gözətçi Nadirə yaxınlaşaraq, qulağına nəsə pıçıldayır. Nadir süfrədən qalxıb, irəli gəlir. Masaya düşən işıqlar zəifləyir. Nadirlə cangüdən dayanan tərəf işıqlanır).

Cangüdən: – Şef, Xəyal bir neçə dostuyla yenə malnan tutulub. Rayon şöbəsindədi.

Nadir: – Ayə, bu gədə, sakit oturmur da... Sizə dedim ki, onu o zirzəminin ətrafına yaxın buraxmayın da... Gəl, indi yenə tərlə... Rəis də acgözüün biri, beş əvəzinə, on beş istəyəcək...

(Maşın səsi. Rəis astaca səhnəyə daxil olur)

Rəis: – Şef, bağışla, qonağın var, deyəsən, vaxtsız gəlmişəm. Yəqin, məsələdən, xəbərin var?!.

Nadir: – Sözüünü de!..

Rəis: – Bizim uşağa qalsaydı, birtəhər, aradan çıxardıb, yola salardım evə... Amma burda qruppa söhbəti var. Həm də artıq kitaba da düşüb. Məsələ qəlizləşib...

Nadir: – Ayə, bu həyatda mənim üçün qəliz heç nə yoxdu. Sən tasını de!..

Rəis: – Şef, tas deyəndə, özün bax da, burda yuxarıların da ağzını bağlamaq lazımdı. Bir paşka olsa, bəs edər. Mən də xahiş edərəm ki, Nadir müəllimin oğludu, rayonumuzun yiyəsidir, hörmətdir adamdır...

Nadir: – Haralısan ə, sən, paşkaynan-zadnan danışırısan?!.

Rəis: – Şef, guya, bilmirsən ki?.. (Xüsusi vurğuyla) Oralıyam da...

Nadir: – Yaxşı-yaxşı ad çəkmə. Nağılda deyildiyi kimi yerində qulağı var, qoy oturmuşuq. Ona qalsa, elə hamımız oralıyıq... (Nadir, məsaya doğru baxaraq, Güləhmədi səsləyir) A kişi, qaç bura görüm...

Güləhməd: – (stoldan tələsik qalxıb, qaçanda, yerə yıxılır, qalxıb, üst-başını qaydaya salıb, Nadirə yaxınlaşır) Bəli, ağa!

Rəis: – (Gülümsəyərək) Şef, bunlara əla təlim keçmişən a... Bir gün razvodda gəl, bizimkilərə də bir əl gəzdir də...

Nadir: – (Qımışır, Güləhməd onun qarşısında əmrə müntəzir kimi dayanıb.) Get, ordan (lağla) bir paşka Franklin qədəşdən gətir. Qurban olsun, Xəyalın ala gözlərinə...

Güləhməd: – (Təəccüblə) O, kimdi ağa?..

Nadir: – (qəhqəhəylə) A, bisavad, gündə nə qədər verirəm, ondan sənə... Ədə, bir paşka, dollar da... İndi manat işləmir. Ya avron olmalıdı, ya da ki, dollar... Amma deyəsən, yavaş-yavaş yapon yenlərinə də yaxınlaşıyıq. Funtsterlingsə, bizlik deyil...

(Güləhməd gedir).

Nadir: – Sən mənə de, görüm, malları ünvanına çatdırdın?!

Rəis: – Boy, qadaların ürəyimə, dünən axşam gətirib, qapıdan pulunu verdim Güləhmədə də... Sizə çatdırmayıb ki?!(Əsəbləşir) Vallah, bu dəqiqə onu oğurluqla basaram içəri.

Nadir: – Ə, dur bir görüm. İçəri basmaqdan ötrü yaman canfəşanlıq edirsən ha... Bir gün, özünü də tutub, basacaqlar içəri...

Rəis: – Mən özümdən qorxmuram. Bilirəm ki, dalımda dağ boyda adam – siz varsınız...

(Güləhməd əli yaxasında evdən çıxıb, Nadirgilə yaxınlaşır, pulu rəisə verir).

Rəis: – Şef, sən Allah, üzrlü say! Vallah, özün bilirsən ki, mənlik deyil. Mən özüm də, səndən çox qorxuram. Yuxarılar xəbər tutmasın, məsələ böyüməsin deyə, elə yerindəcə, pul verib, ağızlarını bağlayıb, bu məsələni xətm etmək istəyirəm. Əks halda içi mən qarışıq, hansı aqibət bizi gözləyəcək, özün yaxşı bilirsən.

Nadir: – Yaxşı, uzun danışma. Gəl, indi beş dəqiqə otur, sən də bizim kürəkənin sağlığına bir-iki kəlmə de, sonra çıxıb gedərsən.

Rəis: – Mənim bu gözlərim üstə şef! Amma qoy, bir söz də deyim, sonra, süfrəyə gedək...

Nadir: – De, görək!

Rəis: – Şef, yatanları oyatmayaq deyə, uşaqları bu gün buraxmayacağam. Qoy, səhər gədim, yuxarılarla məsələni həll edib, gəlim, buraxaram.

Nadir: – Olsun. Amma uşağ ordaki şərait-dən şikayət etsə, məndən incimə ha...

Rəis: – Nə danışırısan şef, balamın canına and olsun ki, şəxsən, öz otağında istirahət edir.

(Rəis də Nadirlə birgə süfrəyə yaxınlaşıb oturur. Elmira hirsli baxışlarla rəisi süzür. Gülayə onunla nəsə pıçıldaır).

Nadir: – Kürəkən, bu gördüyün müəllim, bizim rayonun polis rəisidi (Emin ayağa qalxıb, rəislə əl verib görüşür). Rayonumuzun mühafizəsinin böyüyüdür bu kişi. Bunlar olmasa, biz evimizdə rahat otura bilmərik. Sayələrində axşam yatanda da rahat yatırır... İndi ayaq üstü burdan keçirmiş, gəlib ki, mənə dəysin. Mən təklif etdim ki, sevimli kürəkənimin şərəfinə açdığım süfrədə bir-iki kəlmə söz deyib, sonra getsin.

Emin: – Lap yaxşı. (Rəisə) Şərəf verdiniz...

Rəis: – Təşəkkür edirəm!

Nadir: – Buyur, cənab rəis, söz sizdədir.

Rəis: – (Ayağa qalxıb, pencəyini düymələyir, badə qaldırır, danışır). Nadir müəllim, bizim polislərin fəaliyyətini çox şişirtmişdi. Amma əsas bir şeyi demədi, onu da mən demək istəyirəm ki, bizim fəaliyyətimizin vicdanlı ol-

masının əsas səbəbkarı məhz sizsiniz Nadir müəllim... Allah sizə uzun ömür versin. (Üzünü Eminə tutur) cənab, Nadir müəllim, bu rayona başçı təyin olunandan rayonumuz gün-gündən gözəlləşir, inkişafa doğru gedir. Yəqin, yoldan gələndə, evlərin hasarlarının hamısının eyni rəngə boyadılmasını, yol qıraqlarına qızılgül kollarının əkilməsini görmüsünüz.

Emin: – Bəli-bəli, bayaq gələndə baxdım, çox xoşuma gəldi.

Rəis: – Hə, bax, bunlar hamısı bu kişinin əməyinin bəhrəsidir. Əvvəllər bu rayonun mərkəzi yolu bərbad vəziyyətdəydi. Məhz, Nadir müəllim başçı təyin olunduqdan sonra yollarımız abra salındı.

Güləhməd: – (Sakitcə, heç kim eşitməyəcək tərzdə kənara) Hökuməti aldadıb, artıqlamasıyla pul alıb, heç qırx faizini də yola sərf etmədi (qımışır).

Rəis: – Bir sözlə, Nadir müəllim, inanın səmimiyyətimə ki, mən fəxr edirəm ki, bizim rayonun sizin kimi ziyalı bir başçısı var. Biz bununla fəxr edirik. Qaldı, bizim təzə bəyə, cənab, siz hər zaman, hər yerdə fəxr etməlisiniz ki,

sizin Nadir müəllim kimi arxanızda dayanan dağınız var. Bir şeyi də unutmayın ki, bu kişi elə-belə kişi deyil ha, sözü hər yerdə daşdan keçir. Mən bunu içirəm Nadir müəllimin sağlığına. Allah bu ağsaqqalı başımızın üstündən əskik etməsin. İnşallah, Nadir müəllim, bu cavanların övladların görəsiniz. (Qədəhi başına çəkir) Mənə icazə versəydiniz, mən gedərdim...

Nadir: – (Yerindən qalxmadan) Xoş sözlərinə görə, ailəmiz adına sənə təşəkkür edirəm. (Güləhmədə) Ə, dur kişini yola sal, getsin!

Güləhməd: – Baş üstə şef!

Rəis: – (Sakit, tərzdə) Otur yerinə ə, mənə yola salana bir bax... Sənin özünü elə yola salaram ki, gedərsən gedər-gəlməzə... (Nadirə) Nadir müəllim, çox sağ olun, özüm gedərəm... (Deyib, səhnədən çıxır, uzaqdan maşın səsi eşidilir).

(Elmira, narahat halda stoldan qalxıb, səhnənin önünə gəlir. Gülayə də onunla birgə gəlir. Elmira nigaran halda o yan-bu yana boylanır. Nəzrin evdən çıxıb, anasının səhnənin önündə dayandığını görüb, ona yaxınlaşır).

Nəzrin: – (anasını qucaqlayaraq) Yaxşı da, ay ana... Emin bu hadisələrdən xəbər tutsa, çox ayıb olacaq. İçəridən hamısına baxırdım. Atam pul yolladı, harda olsa, oğlun gəlib, çıxar... İndsə, sən də keç, süfrədə otur...

Gülayə: – Hə, xanım, doğrudur, Güləhməd aparıb, nəşə verdi. Bir də ki, siz nəyə narahat olursunuz ki?! Maşallah, ağam hər şeyə qadirdi.

(Nəzrin tərs-tərs Gülayəyə baxır. Elmira ilə Nəzrin süfrəyə doğru qayıdır).

Gülayə: – Bizim millətə yaxşılıq yoxdur ki... Can deyirsən, çor başa düşür.

(Gülayə də süfrəyə doğru qayıdır. Bu arada səhnə qaranlıqlaşır. İşıqlananda stolun üstündə heç nə olmur. Eminlə Nəzrin həyətdə gəzişirlər).

Nəzrin: – Emin, yadımdadı, sən universitetdə imzalı kitabını mənə verən gün?!. Həmin gün o qədər sevinmişdim ki... Evə gələn kimi kitabı açıb, birinci səhifəsindən oxumağa başladım, bir də baxdım ki, səhər açılıb, bir azdan dərsə gedəcəyəm, amma hələ kitabı bitirməmişəm (gülümsəyir). Sənin mənsur şeirlərini çox sevirəm. Adamın içini tərpədir e... İnanırsan,

atam sən əsgərlikdə olanda mənsur şeirlərdən ibarət kitabını çap etdirəndə o qədər sevinmişdim ki... Bütün keçmiş universitet tələbələrinə zəng edib, xəbər etmişdim ki, kitabını alsınlar...

Emin: – (Gülümsəyərək) Hamıya da car çəkdi ki, Emin Əminlinin kitabını mənim atam çıxartdırb, hə?!

Nəzrin: – (Gülümsəyərək) Dəli olma, kimin nəyinə gərəkdə ki, kim çıxartdırb. Mən heç elə sözü dilimə gətirərəm ki... (Emin qızı qucaqlayır. Öpmək istəyir, qız geriyyə çəkilərək...) Dur, Emin, özünü əla al, görmürsən, gecə-gündüz gözlərini gizləyəni, (aralıdan görünən cangüdəni göstərir) atama çatdıracaq axı...

Emin: – Çatdırsın da... Nişanlı deyilik ki?.. Bir də bütün bunlar nəyə lazımdı axı?!. Atan kimdən qoruyur sizi?

Nəzrin: – (Ah çəkir) Heç nə soruşma, Emin... Bircə onu deyə bilərəm ki, bu evdən tezlikcə getmək istəyirəm. Arada bir qonaq kimi gəlib, hər şeydən xəbərsiz biri kimi anamgili görüm, çıxıb, gedim, evimə...

Emin: – Az qalıb, narahat olma, lap az qalıb. Artıq anamgil evdə hazırlıq işləri görürlər. Bu

günlərdə Nadir müəllimin yanına gəlib, toyun da vaxtını dəqiqləşdirəcəklər...

Nəzrin: – İnşallah əzizim... Anagilə də mənim adımdan çatdır ki, özlərini bərc-xərcə salıb, bahalı qızıl-zinyət əşyaları almalarına da ehtiyac yoxdur. Mənim özümün o qədər varımdı ki... Gələndə gətirəcəyəm də...

Emin: – Nəzrin, bax, burda məni söysəydin, bundan yaxşı olardı... Mənə sənin atanın pulu ilə alınan heç nə gərək deyil. Nəyimiz var gətirəcəyik, yoxdusa da, işləyib, gözümlün nuru ilə qazanacağam, çatışmayan əşyalarını da alaçağam. Biz kasıb da olsaq, mərdik. İndiyə qədər atam bizə haram tikə yedirtməyib. Nə də artıq heç nə həvəsində olmamışıq. Nəyimiz olub və ya olmayıb, Allaha şükür etmişik.

Nəzrin: – Əzizim, mən elə səni belə də bilirdim. Doğurdan da, sən mənim həyatımsan...

Emin: – Canım mənim, sən də mənim hər şeyimsən...

Nəzrin: – Emin, inan mənə ki, bu həyatda mənə sənin varlığından savayı bir şey gərək deyil. Allah nəsib etsin, inşallah, canımız sağ birgə olaq, heç nə istəmirəm.

Emin: – İnşallah, gülüm mənim... İstəklərimiz qarşılıqlıdır...

Nəzrin: – Yaxşı Emin, artıq gecdi. Mən gədim yatmağa. Bu vaxt, atam bizi burda görsə, yaxşı olmaz. Sənin də yerin üçüncü mərtəbədə hazırdı. Sən də get yat. (Bu anda uğultu səsi eşidilir). Aman, Allah, yenə də bu səs. Nifrət edirəm bu səsə... Bu anaların fəryad səsidir.

(Nəzrin qulaqrını tutub, qaçaraq, evə girir. Emin gözətçiyə tərəf boylanır, artıq o, da yerində olmur. Emmini təəccüb bürüyür. O, təlaşla o yan – bu yana baxır. Uğultu səsi getdikcə güclənir. Bu arada qorxulu musiqi səsi də eşidilir və Emin səsə doğru getdikcə, işıqlar sönür, pərdələr bağlanır).

Pərdə

İKİNCİ PƏRDƏ, BİRİNCİ ŞƏKİL

(Birinci pərdədəki məkan. Nadir kostyumu-
nu soyunub. Belindəki tapança açıq-aydın görü-
nür., Güləhməd besetkada stolun üstündə arva-
dıyla birgə ağ məhlulları salafana doldururlar).

Nadir: – Ayə, bir az cəld olun, harda olsa-
lar indilərdə gəlib çıxacaqlar...

Gülayə: – (Gülümsəyərək) Qadan ürəyimə,
qonaqlarımız kimdir ki?..

Nadir: – A kişinin qızı, bu gələnlər beynəl-
xalq şəbəkədəndir. Erməni şəbəkəsinin başçısı
şəxsən, özü gəlir...

Güləhməd: – Erməni?!.

Nadir: – A kişi, hə də, erməni. Özü də, elə-belə erməni deyil ha, narkotika üzrə Ermənistanın beynəlxalq şəbəkəsinin rəhbəridir kişi.

Gülayə: – Boy, azzarın ürəyimə, erməninin burda nə ölümü?! Heç onu bura buraxarlarmı?..

Nadir: – Ay arvad, ağzımda deyirəm, elə-belə erməni deyil. Arvadı gürcüdür. Gürcüstan yolu ilə şəxsi təyyarələri ilə gəlirlər...

Güləhməd: – Ağa, balalarının başına dönüm, bizi bu alçaq ermənilərə urcah etməyin. Vallah, bu işin sonu olmaz. Onların Xocalıda başımızı gətirdiyi oyunlar bu arvadla mənim gözlərimin qarşısında olub. Onlar qiyamət gününə qədər bizim düşmənlərimizdir.

Nadir: – A kişi, sən Allah, az savadsız-savadsız danış, işini gör. Mən bilirəm nə edirəm... Mən də vacib deyil ki, əlimə silah alıb, onlarla vuruşam, bu yolla mübarizə aparıram da... Zəhəri satıb, həm pullarını alıram, həm də zəhərləyirəm də onları... Bundan yaxşı mübarizə üsulu varmı?!

(Mobil telefonu zəng çalır. Telefonu açıb, evə girir. Səhnənin sağ tərəfi də işıqlanır. Emin

pərdənin kənarından dayanıb, Güləhmədgili izləyir. Onu görmürlər).

Güləhməd: – (Salafanlara ağ məhlulu doldura-doldura) Ay arvad, deyirəm, gör, ehtiyac bizi nə kökə salıb ki, düşmənlərimizlə iş birliyi quran alçağın qapısında işləyirik. Hələ bu azmış kimi öz çirkin əməllərinə bizi də bulaşdırır.

Gülayə: – Eh, ay kişi, sənə vaxtında dedim ki, gəl, bu xarabadan uzaqlaşaq, özümüzə halal bir iş tapıb, başımızı dolandıraq...

Güləhməd: – Ay arvad, bildin, bilmədin danışırsan e... Görmədin ki, biz bunun işindən xəbər tutandan sonra: – Qapıdan bayıra ayağınızı qoysanız, ikinizin də, başına gülləni çaxıb, leşinizi də aslanlara yedirərəm – deyib, qabağımızı aldı...

Gülayə: – Kaş, onda elə ölərdik, daha bu dərəcəyə gəlib çatmazdıq.

Güləhməd: – Doğru deyirsən, ay arvad. Məni də papaqsız edib, qoyub. Özüm cəhənnəm, səni də bu işə bulaşdırıb.

Gülayə: – A kişi, mənə elə gəlir ki, daha kürəkəni gəldi, bundan sonra bu işin başına o, açkili gedəni keçirib, bizim günümüzü göy əskiyə bükəcək.

Güləhməd: – Yox ay arvad, mən inanmıram. Gədə ağıllı oğlana bənzəyir. İnanmıram, belə çirkin işlərə əl qoya. Sən hələ ondan qorx ki, bunun torbasını elə o, gədə tiksən. Biz də düşək, o torbaya...

Gülayə: – A kişi, yadıdadır, öz qaynını qoşmaq istəyirdi bu işə, qayın etiraz edən kimi bacısının gözünün qabağında gülləni başına çaxıb, gecəylə də basdırdı qəbiristanlıqda... İndiyə qədər də heç kimin xəbəri yoxdu. Elə, bu gədəni də... Razi olacaq, olacaq, olmayacaq, onu da göndərəcək binəva Bəxtiyarın yanına...

Güləhməd: – Düz deyirsən, ay arvad. Allah tezliklə, özü bizə kömək olsun ki, bu cəhənnəmdən qurtaraq.

(Nadir evdən çıxır).

Nadir: – A kişi, yığışdırın stolun üstünü. Süfrə açın, qonaqlar çatır.

(Güləhmədlə arvadı tez stolun üstündən salafanları götürüb, yerə yığırlar. Maşın səsi eşidilir. Eduar əlində çəliklə, arvadı da qoluna girib, səhnəyə daxil olurlar).

Nadir: – Boy, qadaların ürəyimə, sizi xoş gördük, həmişə siz gələsiniz...Keçin-keçin əyləşin.(Evə) Ay arvad, təcili süfrəni hazırlayın.

Eduard: – Salam, Nadir can, necəsən?!

Nadir: – Şükür, necə olacağam, dedilər, özünü şəxsən, şərəf verib, gəlirsiniz, sizə görə bir az narahat oldum ki, it-qurd ilişib-eləyər...

Eduard: – Yox ay kişi, sən nə danışırsan, mən də uşaq deyiləm. Gürcüstan pasportum var, soyadım da gürcü soyadıdır.

Nadir: – (Yaltaqlıqla) Şükür, şükür!

Eduard: – Həm də yanımda bu cürə (arvadını göstərir) xanım var. İlişsəydik, danışmışdıq. Deyəcəkdiki, ərim gürcüdür, özü də Qarabağda döyüşüb, sizə kömək olub. (Qəhqəhə ilə gülür). Daha hardan biləcəkdilər ki, Qarabağda döyüşməyinə döyüşmüşəm, ancaq kömək yox, atalarına od vurmuşam.

Nadir: – (Çevrilib, evə sarı, tapançası görünür) Ay arvad, nə oldu süfrə?!

Lyuba: – Oy, Eduard, smatri ivo pstalet est.

Eduard: – (Titrəyərək) Nadir can, bu nə deməkdiki, biz sənənin evini dost evi bilib, silahsız gəlmişik, sən bizim qabağımıza silahla çıxmısan?!..

Nadir: – Yox qardaş, nə silahı... Bu mənim şəxsi silahımdır, həmişə üzərimdə olur.

Lyuba: – (Ayağa qalxaraq) Net, net Nadir müəllim, ya uvas praşu, onu atın qırağa, yoxsa, biz bu dəqiqə durub, gedəcəyik. (Ərinə) Dur, görüm, gedirik.

Eduard: – (Əsasına dirsəklənərək, ayağa qalxır). Can, dur deyirsən, durum da...

Nadir: – Cənab Eduard, hara qalxırsınız, rica edirəm əyləşin, (Lyubaya) xanım, rica edirəm siz də əyləşin.(Bayaqdan qanlı baxışlarla onları süzən, salafanları yerbəyer edən Güləhməd çağırır) A kişi, qaç bura görüm.

Güləhməd: – Eşidirəm ağa...

Nadir: – (Belindən tapançanı çıxarır. Çıxaranda ər-arvad diksinirlər). Al, bunu apar qoy, evə.(Güləhməd alıb, evə keçir).

Eduard: – Hə, bax, bu başqa məsələ... Yekə kişisən. Qabağımıza silahla çıxırsan. Öz də görürsən ki, qadın xaylağı da var yanımda...

Nadir: – Çox üzür istəyirəm, cənab Eduard, çox üzür istəyirəm xanım. Vallah, bilmədən oldu.

(Elmira qaş-qabağlı Gülayə ilə birgə süfrəyə yemək gətirirlər. Eduardla Nadir şirin-şirin söhbət edirlər. Besetkaya düşən işıq zəifləyir, Emin dayanan tərəf işıqlanır).

Emin: – Aman Allah, bu gördüklərim yuxudurmu, həqiqətdirmi?..

(Arxadan Nəzrin yaxınlaşır).

Nəzrin: – Canım, burda niyə belə dayanmısan ki?!

Emin: – Sus, sus, asta danış!

Nəzrin: – Nə olub axı, Emin?!

Emin: – Nə olacaq, atanın əməllərindən sənənin xəbərini yoxdur ki?!

Nəzrin: – Nə əməlləri Emin, sən nə danışırsan?!

Emin: – Gəl, gəl bax, görəcəksən...

(Eminlə Nəzrin besetkaya doğru baxır, onların üzərinə düşən işıq zəifləyir, besetka işıqlanır).

Eduard: – Nadir can, biz çox yubana bilmərik. Sən tapşırıq ver, biz bir tikə çörək yeyənə qədər maşın qarınının ağzındadır, malları baqaja yıxsınlar.

Nadir: – Bu dəqiqə! (Güləhmədi çağırır) Güləhməd, ay Güləhməd!..

Güləhməd: – (Evdən çıxır). Bəli ağa, eşidirəm.

Nadir: – Ə, o malları, yavaş-yavaş, elə et ki, yerə dağılmasın, yığ Eduard müəllimin məşinin baqajına...

(Güləhməd bir söz demədən yerdəki salafanlardan götürüb gedir).

Eduard: – Nadir can, bu kimdir belə, təhlükəli adam – zad deyil ki?!

Nadir: – Yox əşşi, narahat olmayın. qaçqındır, arvadıyla ikisi də qapımın nöqərləridir.

(Güləhməd gedib-gələrkən onların sözlərini eşidir).

Lyuba: – Nə, qaçqın?! Fu... Bunları hardan tapıb gətirmisiniz?!

Nadir: – Boy, xanım, şəhərimiz elə bunlarla doludur da...

Eduard: – Nadir can, bu Karabaxın hansı rayonundandı?!

Nadir: – Xocalıdandırlar...

Lyuba: – Xodjalı?!

Nadir: – Bəli, bəli Xocalıdan... yazığım gəlib, götürüb, saxlayıram, bir qarın çörək veirirəm, zirzəmidə də yer vermişəm, orda yatıb-qalxırlar. İşimi də görürlər də...

Lyuba: – (Ərinə) Eduardçik, Xodjalı sən vuruşduğun polk deyildi?!

Edauard: – Elədir, canım, Xodjalını biz almışıq. (Güləhməd əlindən salafanlar düşür, başını qaldırıb, Edauarda diqqətlə baxır). Qaçqın, eşşək türk, şto smotriş?! İdi, rabotu... (Güləhməd, salafanlarını götürür gedir).

Nadir: – (Güləhmədə) A kişi, cəhənnəm ol, işinlə məşğul ol! (Eduarda) Siz bunlara fikir verməyin. Qədəhi qaldırın, içək. (Lyubaya) Xanım, siz bizə şərəf verib, bizimlə içməyəcəksiniz?!

Lyuba: – Net, net, ya za rulem.

Nadir: – Hə, o başqa məsələ. Siz içməyin. Əsas odur ki, bəyi də, malları da sağ-salamat ünvanına çatdırın.

Eduard: – (Qədəhi qaldıraraq) Bu çaqqal türk mənə Xodjalıdakı döyüşləri, ağır günlərimi zi yadıma saldı. Mən elə istəyirəm, bu rumkanı içək, Xodjalının azadlığı uğrunda vuruşan bütün qəhrəman erməni oğlanlarının sağlığına...

(Qədəhləri bir-birinə vururlar. Onların üzərinə düşən işıq yavaş-yavaş azalır. Emingil dayanan yer işıqlanır).

Nəzrin: – Emin, əzizim, mən nə edim, atamdır da... Bir də ki, atamın əsas işi buradadır. Xariclə əlaqəsi çox az-az olur.

Emin: – Nəzrin, necə yəni, atamdır... Atan burada neçə-neçə cavanın həyatını zülmətə çevirib, anaların gözlərini yaşlı qoyması az deyil, hələ üstəlik, düşmənlərimizlə də iş birliyi qurur, hələ bunu da kənara qoyaq, o, alçaq, tayqıçla Xocalıda döyüşən ermənilərin sağlığına badə qaldırır?!

Nəzrin: – Emin, mən də sənə kimi yanırım... Amma nə edə bilərəm axı, mənim əlimdən nə gəlir ki?.. Atamı öldürməyəcəyəm ki?!

Emin: – Öldürmək nəyə lazım, biz onun kimi cinayətkar deyilik. Bu məsələni qanunla həll etmək lazımdır. Elə indi ən yaxşı vaxtdır. Bu dəqiqə, lazımı orqanlara xəbər vermək lazımdır.

Nəzrin: – Hara xəbər verəcəksən Emin?! Bizim rayonun polis rəisini gördün də bayaq... Atamla ən yaxın dostdur.

Emin: – Sizin rayonun polisini nə edirəm... Sizin rayonun polisi polis olsaydı, atan çoxdan içəridə olardı. Bura gözdən uzaq yerdir deyə, heç kimin onun bu çirkin əməllərindən xəbəri yoxdur. Mən bu dəqiqə Respublika MTN-nə xəbər edəcəyəm (Cibindən mobil telefonunu çıxarır).

Nəzrin: – Yox Emin, yox! Buna razı ola bilmərəm. O, hər nədirsə də, mənim atamdır. Onun həbs olunmasına razı ola bilmərəm!

Emin: – (Əsəblə) Günahsız insanların ağ ölümünə razı olarsan, atanın həbs olunmasına yox, eləmi?!

Nəzrin: – Yox, yox Emin, heç də hər şey sən bildiyin kimi deyil. Onsuzda Allah Xəyalla atama cəza verib. Özü camaatın balalarını zəhərlədiyi kimi onun da balası öz-özünü zəhərləyir. Amma nə olar, qurban olum, məni öldür, mənim gözümlə görə-görə atamı həbs etdirmə...

(Eminin üzərinə düşən işıqlar zəifləyərək, sönmür, besetka işıqlanır).

Eduard: – Nadir can, mən buralara çox gec-gec gəlirəm. Amma hər gəlib, qayıdanda, bir ay özümə gələ bilmirəm.

Lyuba: – Düz deyir, bir ay zırıldayıb, başımı xarab edir.

Nadir: – Nə olub ki, cənab, Eduard?!

Eduard: – Nə olajax, buraların da nə vaxt bizim olacağı haqqında düşünürəm...

(Nadir tutulub, qalır, bir söz deyə bilmir. Kə-
narda dayanıb, baxan Güləhməd mızıldanır).

Güləhməd: – Ay, sən öləsən!

Eduard: – Arə, eşşek, nə dedin sən?!

Nadir: – Ayə, nə dedin kişiyə?!

Güləhməd: – O, kişi deyil, nakışidir!

Lyuba: – A, smotri çuşki, şto qvarit...

(Gülayə evdən çıxır, eşidir).

Gülayə: – Ağəz, qəhbə, çuşka sənsən. Biz
hələ erməni oğraşlarının altına girməmişik.

Lyuba: – (Ağlamsınaraq) A, Eduardçik, smot-
ri on mne şto skazal...Ona mne şlyuxa skazal...

Eduard: – (Qəhqəhə ilə gülərək) Xodjalıda
sənin kimi iy vermiş qəhbələri çox salmışıq altı-
mıza, ərin kimi kişilərin gözünün qabağında...

(Güləhməd cibində gizlədiyi Nadirin
silahını çıxararaq Eduardın üzərinə tutur).

Nadir: – Güləhməd kişi, sən nə edirsən, sal
onu aşağı. Kişi bizim qonağımızdır. Onu istə-
yirsən, dönəndən sonra bütün beynəlxalq
təşkilatları töksünlər bura?!

(Eduardla arvadı titrəyirlər)

Eduard: – A kişi, sal onu aşağı, sənə yaxşı
olmaz!

Lyuba: – (Ərinə) Gördün, evdən çıxanda, sənə deyirdim ki, ürəyim sıxılır. Gəl getməyək...

Eduard: – (Arvadına) Ni boysa, canım! (Nadirə) A kişi, sən bir nökərinlə bacarmırsanmı, al silahı ondan!

(Elə bu an Güləhməd silahdan atəş açmaqla, Eduard yerə yığılır. Lyuba qışqırır, qorxudan qaçır. Elmira səsə evdən çölə çıxır. Eminlə Nəzrin də onlara yaxınlaşır. Nadir donub, yerində qalıb).

Güləhməd: – Biz burda, öz vətənimizdə, (Nadiri göstərir) belə bir alçağın qapısında qul olsa da, qeyrətimiz var. Özümə söz deyilməsinə dözərəm, amma vətənimin, qeyrətli Azərbaycan qadının adına söz deyəni yaşamağa qoymaram!

Nadir: – (Əsərək) Güləhməd kişi, sən nə danışırsan, nə alçağı?!(Eminə yaxınlaşır, onun arxasında dayanır) Emin, bala, bu kişini başa sal, xaricdən qonağım idi. Vurdu öldürdü, indi də, məni hədləyir...

Emin: – (Qarşıya keçərək) Cənab, Nadir müəllim, xaricdən qonağınızın kim olduğunu yaxşı bilirik...

Nadir: – Ay Allahına qurban olum, bunların başı xarab olub e...

(Bu anda polis rəisi cangüdənlə təlaşla içəri daxil olur).

Nadir: – (Rəisi görcək, ürəklənib) Ayə, tez elə, tut bunu. Kişini gözüümüzün qabağında öldürdü.

Rəis: – Nə tutmaq... Faciə, Nadir müəllim. Faciə baş verib!

Nadir: – Əşşi, sən də rədd elə faciəni. On-suz da faciənin içindəyik. Deyirəm, tut bunu.

Rəis: – Nadir müəllim, Xəyal, Xəyal...

Elmira: – (Çığıraraq) Xəyala nə olub, cavab ver, Xəyala nə olub?!

Nadir: – (Qorxaraq) A kişi, de görüm, uşağ-a nə olub?!

Rəis: – Nadir müəllim, otaqda mal vurub, dozası artıq düşüb, dünyasını dəyişib.

Elmira: (Nalə çəkər...) Aman Allah, bu nə işdir gəldi başıma...

(Nəzrin, nalə çəkərək, ansına yaxınlaşır...)

Nəzrin: – Allahım, bu nə bəla?!

Elmira: – Hamısı (Ərini göstərir) bu alçağa görə... Camaatın balalarını ağ ölümə sürüklə-yərək, balamı da bəlaya saldı. Anaların ahı yer-də qalmadı.

Nadir: – (Ağlayaraq) Of, Allahım, mənə niyə belə cəza verdin axı?!

Emin: – Sənin üçün ən böyük cəza bundan artıq ola bilməzdi...

Elmira: – (Güləhmədin üzərinə gedərək, əlindən silahı alır, Nadirə tuşlayır).

Nəzrin: – (Ağlayaraq) Dur ana, dur, nə edirsən?!

Elmira: – Çəkil kənara! Mənim balam yaşamayandan sonra bu – neçə belə balaların qatili, vətən xaininin də yaşamağa haqqı yoxdur.

Nadir: – (Ağlayaraq, ona sarı gəlmək istəyir) Elmira, dur!..

Elmira: – (Silahdan atəş açır. Nadir yerə yıxılır. Nəzrin üzünü çevirərək qışqırır, qaçaraq, səhnədən çıxır, Emin də onun ardınca...) Səni şərəfsiz, al cəzanı! (Yerə diz çöküb, əllərini göyə qaldırır, hönkürərək...) Allah, sən anaların ahını yerdə qoymayıb, mənim balamı aldı, mən də balamın-balaların qisasını aldım.

Pərdə.

*2010,
Bakı şəhəri*

İÇİNDƏKİLƏR

Ön söz (Zaur Qəriboğlunun cizgiləri) 5

CİZGİLƏR...

Mən nə adam, nə insanam	15
Mən dahiyəm	18
Qatil	20
Papağımı oğurlayıblar	22
Ulayıram boz qurd kimi	24
Qəriblər ailəsi	26
Hamiləyəm... ..	29
Dərdin azalır anam... ..	32
Gedək göyə... ..	35
Qoltuq	37
Səni yaradanı sevirəm	42

Dünyanın yetim bucağı	44
Qadın heykəli	46
Kim deyir, kim?!	48
Bilmədim, biləcəksən... ..	50
İnsan ömrü	51
Bəlkə də... ..	54
Sən telefon xəttinin o başında	56
Ölüm eşqiylə... ..	58
Öldüm, dirildim	60
Mən tikanlı yovşanam	62
Bəxtəvər pişik	63
Yaşaya bilmirəm... ..	66
FİKİR CİZGİLƏRİ... ..	69

PYES

Zirzəmi (<i>İki pərdəli, bir şəkilli pyes</i>)	73
Birinci pərdə, Birinci şəkil	75
İkinci pərdə, Birinci şəkil	100